Ціна 75 центів

НОВІ ДНІ

· NOWI DNI ·

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXVI. СЕРПЕНЬ — 1975 — AUGUST Ч. 307

diasporiana.org.ua

НОВІ ДНІ

· NOWI DNI ·

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

Засновник, видавець і редактор 1950-1969
П. К. Волиняк

Видає видавництво "Нові Дні"

В. В. Павлюк — адміністратор

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

Ц. В. Кислиця — головний редактор (у відпустці)
П. І. Маляр — заступник гол. редактора
О. Г. Коновал, Роман Рахманний — члени

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік):

Канада і США — 6.50 долярів
Австралія — 4.50 австралійських долярів
Франція — 25 франків
Англія — 1.75 фунта
Всі інші країни Европи, Венесуеля — 5.00 дол.
Решта країн Південної Америки — 4.00 дол.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:
A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England.

В Австралії:
S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide.
S. 5001, Australia.

На Чікаго і околиці:
Mr. D. Sawertailo,
1745 Junior Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філядельфію і околиці:
Mr. S. Jewsevskyj,
420 Woodnaven Place, Philadelphia, Pa. 19116, U.S.A.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOWI DNI
28 Northcliffe Blvd.
TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3H1

Second Class Mail Registration Number 1663

На першій сторінці обкладинки: Оксана Попович — перша українська жінка засуджена на довголітнє ув'язнення в концтаборі в Міжнародній Рік Жінки.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Світлана Жолоб — Ярославна 1
Василь Голобородько — Несла мати воду 1
Олексій Булига — Вдова 1
Олександер Шарварок — Мати 1
В. І. Гришко — Час на перегляд і час на зміни 2
І. Сеник — Лист до генерального прокурора Руденка 6
О. Несіна — В міжнародній рік жінки 7
Хроніка опору — Оксана Попович 9
Політичні резолюції 7-го з'їзду УРДП 11
І. Бережний — Чарівна Фльоріда 14
С. Погорілий — Про рік заснування УВАН у Канаді 15
С. Чорній — В портах Архіпелагу 16
Інтерв'ю К. Ципенди з ред. Д. Кислицею 18
А. Юриняк — Відкритий лист до проф. В. Чапленка 20
В. Г. — Вечір учасників конкурсу в Австралії 21
Н. Розумний — Розмовно-граматичний словник Ю. Джуравця 22
Д. Н. — Зустріч читачів і співпрацівників із ред. "Н. Д." 23
М. і П. — Біле і чорне 24
М. Матула — Молодість і старість 25
С. Воскрекасенко — Невихованість 20
Д. Кислиця — Марія Іванівна відійшла 31
Листи, хроніка тощо

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Танасюк Ілля В., Едмонтон, Канада	$7.00
Тарасенко Степан, Чікаго, США	5.00
Д-р Кушнір Лев Д., Філядельфія, США	5.00
Д-р Криволап Юрій, Кетонсвілл, США	4.00
Тетянечко Федосій, Бельгія	4.00
Семенюк Зіна, Торонто, Канада	3.50
Слободян Антін, Торонто, Канада	3.50
Іваненко М., Торонто, Канада	3.50
Лохвицький М., Едмонтон, Канада	3.50
Духній Наталка, Фінтербурн, Канада	3.50
Передерій Іван, Монреаль, Канада	3.50
Йова Андрій, Стрітсвілл, Канада	3.50
о. Фляк Остап, Едмонтон, Канада	3.50
Головко Юрій, Норс Бей, Канада	3.50
Дяков Анастасія, Оттава, Канада	3.50
Сокольський С., Міннеаполіс, США	3.50
Фіріщак Осип, Чікаго, США	3.50
Біланюк Олекса, Валлінгфорд, США	3.50
Рябокінь Галина, Сейнт Пол, США	3.50
Савчук Євгенія, Міллвілл, США	3.50
Куриленко О., Австралія	2.50
Грушецький Дмитро, Рівер Гров, США	2.00
Ліщина Андрій, Торонто, Канада	2.00
Родак Валентина, Торонто, Канада	2.00
Злочевський Володимир, Садбури, Канада	2.00

(Продовження на стор. 3-ій обкл.)

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.
Статті з поданними іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

Printed by Basilian Press — **286 Lisgar Street, Toronto. Ontario M6J 3G9** — Canada

ЖІНКА, МАТИ В ПОЕЗІЇ ПОЕТІВ-ШЕСТИДЕСЯТНИКІВ

Світлана ЖОЛОБ

УРИВОК З ПОЕМИ — ЯРОСЛАВНА

2

Віщує лихо
битви клекіт —
Загинуть
горді русичі...
А ти стоїх — така
далека
За диким поглядом
мечів!...
І поле, що не ждало
бою,
Лежить покинуте й німе;
І за тобою, за тобою —
Сто Ярославен
без імен.
Ти — їхній плач,
і жаль,
і докір
Усім мечам
до одного —
Бо доки ждать
і плакать доки
За рани
Ігоря твого!?.

Василь ГОЛОБОРОДЬКО

НЕСЛА МАТИ ВОДУ

По селу стежка,
по стежці — мати,
ішла мати по стежці,
воду несла.
По селу доріжка,
по доріжці — мати,
ішла мати додому,
да не к дому прийшла.
(Ой, куди ж ти, доріженько, мене привела:
не на кладовище, а додому я ішла!).
На могилці синовій барвінок послався,
на могилці синовй відерця поставила.
(Ой, куди ж ти, доріженько, мене привела:
ішла додому, а до сина прийшла!).

Олексій БУЛИГА

ВДОВА

І у вікнах, луною зломлений,
Знов заплутався крик гудка.
І ніхто не прийшов, утомлений,
Не спочив на її руках.

Молоді за вікномм сміялися,
А вона — незабутнім вщерть —
В календар на стіні вдивлялася,
Проклинала війну смерть.

І стояла в блакитнім протягу,
Розіп'ята хрестом вікна...
І з гудками нічного потягу
Сорокова втекла весна...

Олександер ШАРВАРОК

МАТИ

...З раннього ранку топить...
Схилиться над плитою,
щоб молоду картоплю
спробували молодою.

...Поле кричить і плаче...
Там з відпочинком скупо.
Вечір за все заплатить
морквою в сірих купах.

...Руки щодня бабіють...
Ніч, як найкращий лікар,
в темряві шкіру білить,
змащену вазеліном.

Ходить в кіно нечасто...
Вічно пере і штопа
невигадливі, несучасні
кофти, спідниці, штори.

...Дума про всесвіт мало.
Більше про хліб та мило.
Більше про те, що марно.
Більше про те, що мимо...

РЕЗОЛЮЦІЇ 7-ГО З'ЇЗДУ УРДП — Рух опору нині став єдиною реальною силою для всіх українців, тут і там, опору внутрішнього — проти власного упадку, опору зовнішнього — проти ворожого натиску! Опору для здійснення визволення українського народу!

Усі форми змагань українських національних сил за національно-визвольну мету творять один процес українського національно-політичного змагання!—Читайте резолюції в цьому числі.

Василь І. ГРИШКО

ЧАС НА ПЕРЕГЛЯД І ЧАС НА ЗМІНИ

(Продовження)

2

Але від філософських абстракцій перейдімо до конкретно-політичних реалій української дійсности та її проблем у їх безпосередньо-практичному стосунку до нашої діяльности на еміграції. І тут відразу ж мушу ствердити, що насправді серед проблем нашої національно-політичної дійсности в українській "межовій ситуації" сьогодні найголовнішими якраз і є саме такі чотири, як от: проблема нашої трагічної самотности в світі, проблема визволення від будь-яких ілюзій щодо зовнішнього світу, проблема усвідомлення справжньої суті нашого національного буття та нашого національного стану в собі самих і нарешті — проблема нашої власної відповідальности за наше національне "бути чи не бути". Розгляньмо ж бодай загально кожну з цих чотирьох проблем у їх послідовності та в їхньому взаємозв'язку, як тло для відповідних практично - політичних висновків.

3. Українська зовнішньо-політична самотність в сучасному світі

Отже — передусім щодо нашої трагічної самотности в світі. Тут, очевидно, я маю на увазі самотність українського народу перед лицем безпосередньої небезпеки для його національного існування за відсутности будьякої надії на допомогу з боку байдужого до нього зовнішнього світу. Та ця ж самотність, очевидно, стосується й української політичної еміграції в її зусиллях працювати саме в цьому байдужому до української долі зовнішньому світі — для справи змагання за українське національне майбутнє.

Мушу зазначити, що тут не йдеться просто про так звану "декон'юнктуру" української справи в зовнішній політиці тих чи інших "світових потуг", які могли б, за своєю позицією в стосунку до СРСР, бути зацікавленими в так званій "українській карті" для міжнародно-політичної гри чи навіть і мілітарно-політичної "розгри".

Ні, йдеться про тривалий чи може й постійний стан, так би мовити, "декваліфікації" та навіть і "деґенерації" самих цих "потуг", — як у політичному, так і в мілітарному та, найголовніше, — в моральному розумінні, як дійового протиставлення силі, що прирекла нашу націю на смерть. Зрештою, протягом останніх тридцятьох років ми були свідками ганебного банкрутства кількох періодів нібито сприятливої для українських цілей "кон'юнктури" в міжнародно-політичних схемах так званого "західнього вільного світу" на чолі з Америкою. Була навіть проголошена так звана "політика визволення" з її голосним "тижнем поневолених народів", що стосувався й України.

І що ж? Усе це виявилося блефом, і бутафорно-пропагандне "визволення" раптом обернулося в свою протилежність — у міжнародно-політичну леґалізацію потенційними "визволителями" сфери поневолення Москвою народів не лише СРСР, а й усієї Східньої Европи. І все це лише в обмін за досить проблематичні перспективи обіцяних Москвою прибутків для капіталістичних монополій Америки й Західної Европи в освоюваних (силами поневолених) просторах евразійського Сходу.

Власне, гола реальність того факту, що політика "вільного Заходу" насправді не вільна від вирішальної в ньому сили великого капіталу з його чисто "бізнесовими" калькуляціями — це те, що робить усякі так звані "кон'юнктури" для української справи в зовнішній політиці Заходу не тільки даремними, але й небезпечними ілюзіями.

Бо ж на додаток до всього, і кон'юнктури базуються на пекельній рівновазі атомового терору, в категоріях якого тільки й мисляться в політиці всіх "великих світових потуг" розв'язки їхніх конфліктивних ситуацій — без уваги не тільки на інтереси, а й на саме існування якихось там, мовляв, "малих націй".

А як щодо азійсько-комуністичного Сходу чи так званої "китайської кон'юнктури"? Щоправда, з цим не пов'язані серед українців ніякі ілюзії так званого "визволення", зате є можливість ілюзії так званої "нагоди для боротьби". Та про яку "слушну нагоду" в цьому варіянті "кон'юнктури" може бути мова, якщо взяти до уваги реальність таких перспектив, як наступальний і переможний перебіг війни СРСР з Китаємо за умов сприятливої для СРСР невтральности, а може й "бізнесово"-політичного партнерства з ним Заходу?

4. Проблема визволення від будь-яких ілюзій щодо зовнішнього світу

Таким чином — ствердження самотности української нації в її трагічній ситуації в СРСР сьогодні серед байдужого до неї зовнішнього світу — це те, що вже саме собою означає зречення від ілюзій щодо цього зовнішнього світу. Та в даному разі перед нами стоїть проблема визволення української національно-політичної свідомости і національно-політичної діяльности від будьяких ілюзій щодо зовнішнього світу в розумінні визволення від будь-яких орієнтацій на зовнішні сили.

Ця проблема стосується як українців на батьківщині, так і ще більшою мірою української політичної еміґрації.

Треба вказати прямо: спокуса різних орієнтацій на ті чи інші зовнішні сили — це те наше національно-історичне прокляття, яке великою мі-

рою спричинилося й до того, що український народ так і не спромігся ще й досі забезпечити собі державну незалежність; а не живши справді незалежним державним життям, не зміг навіть і розвинутися в справді повноцінну, внутрішньо-сконсолідовану і тому внутрішньо сильну націю.

Звичайно, це сталося наслідком самого геополітичного становища України на перехресті суперечних інтересів кількох великих держав. Але це не міняє того факту, що протягом усієї своєї історії ми всі свої визвольні зусилля пов'язували з такою чи іншою зовнішньою орієнтацією і завжди воювали то з поляками проти турко-татар, то з турко-татарами проти поляків, то знову з поляками чи турками проти росіян, то потім з росіянами проти поляків, а пізніше в ці комбінації ввійшли ще шведи, а потім німці та інші.

Зрештою, ця звичка завжди бути з кимось проти когось відучила нас бути самими собою й стояти самим за себе навіть і тоді, коли це зовсім і не означало мати проти себе всіх. Чи ж не самі ми в Переяславі залізли в ярмо Москви, якого сама Москва нам навіть і не пропонувала? Бо наш гетьман не уявляв себе інакше, як чиїмось васалом і шукав підпори своєї влади не в силі свого народу, а в силі протекції чужих суверенів.

Чи ж не тому спіткала нас і недоля під Полтавою? Бо наш інший гетьман був настільки заклопотаний самою зовнішньо-політичною комбінацією союзу з шведами, що цілком не дбав про те, щоб своєчасно й відповідно змобілізувати для боротьби свій народ.

Нарешті — чи ж не тому змарнували ми й динамічний потенціял великої революції? Бо, замість осідлати революційну стихію свого народу для здобуття своєї державної незалежности, наші вожді шукали опертя для неї передусім у союзах — то на Заході, то на Сході. Що ж найгірше було в усіх цих наших зовнішніх орієнтаціях протягом усієї історії, так це те, що вони завжди ділили нас самих на різні, протилежні своїми орієнтаціями, табори, які в союзах з різними зовнішніми силами воювали самі між собою і нищили власну силу нашої нації та й саму націю.

Що ж до наших союзів із зовнішніми силами, то фактом історії є те, що ні один із них не був для нашої нації корисним — всі вони були згубними, і все з одної й тієї ж самої причини: через брак відповідної власної сили, яка єдино тільки й робить і всякий союз справді союзом, а не підлеглістю.

Ідеться про силу в самих собі, про свою внутрішню силу, як однієї національної особистости, якої ми, на жаль, належно не розвинули, — поряд з іншими причинами, також і через свої ілюзії сили в союзах з іншими зовнішніми силами. Звідси висновок: покінчити зі своїми ілюзіями щодо зовнішнього світу, визволитися від цих ілюзій і розраховувати на свої власні сили.

5. Українська внутрішньо-національна слабість перед лицем загрози національному існуванню

Та коли мова про власні сили, то щодо них треба також не мати ніяких ілюзій і бачити їх тільки такими, якими вони справді є, а не увижаються нам у своїй уяві про себе. І тут перед нами наступна проблема — усвідомлення справжньої суті свого національного буття, справжнього стану національної особистости свого народу, справжніх меж і обмежень її спроможностей, отже — її сили і її слабості, в даний час і в даній ситуації.

Я вже згадував про національну недорозвиненість нашого народу через те, що йому не довелося пожити досить тривалий історичний період справді незалежно-державним життям, у якому тільки й формуються народи в повноцінну внутрішню цільну, національну особистість. Саме тому про українську націю один із західньо-европейських спостерігачів сказав, що вона, мовляв, "ще заслаба, щоб жити повноцінним національним життям, але вже засильна, щоб умерти". При всій суб'єктивності такої оцінки нашої національної вартости байдужим до нашої справи чужинцем, в цьому все ж таки є та правда, що в української нації справді наявні разом обидва елементи — і національної слабости і національної сили, за сучасного її стану контрастна сполука в ній їх обох особливо разючо очевидна.

На жаль треба ствердити той факт, що в сучасній, критичній для української нації, ситуації в СРСР українську національну слабість особливо намагається використати Москва для здійснення в Україні тієї політики русифікації, що вже переростає в росіянізацію та набуває форму етноциду українців в СРСР.

І найголовніше це те, що в ньому Москва має помітні успіхи таки завдяки тому, що опір цій політиці серед мас українського населення неспівмірно слабіший, ніж природно він мав би бути (та з боку деяких інших національностей у їхніх республіках і є) за тих умов, які фактично для цього в СРСР існують. Адже русифікація, наприклад, шкіл і виховних закладів в українських містах не просто примусова, а, як то кажуть в СРСР — "примусово-добровільна", мовляв — на бажання батьків.

І коли навіть і в тих містах України, де статистично переважає все таки українське за національністю населення, українські школи й українська мова викладання взагалі вже стають зникаючим явищем, то стається це все таки завдяки практично-достосуванській, а не національно-гідній поведінці більшости батьків-українців. А таке, наприклад, як декларування російської мови за свою "рідну" чи так звану "другу рідну" мову, а то й записування себе за росіян — не лише поза Україною в інших республіках СРСР, але й у самій Україні — це вже просто таки добро-

ДЕНЬ ПАМ'ЯТИ ПРО ЗАГИБЛИХ В'ЯЗНІВ

(УПБ, Рим) — З кіл українського демократичного руху в Києві передано таке прохання:

В Україні відзначають день 16 червня 1975 р. як День пам'яти про загиблих в'язнів.

Із Києва просять, щоб українці закордоном приєдналися до цього і спопуляризували цей день.

вільне (хоч звичайно, теж практично - пристосуванське) "перебіжництво" в табір панівної нації. Таких же перебіжчиків у самій Україні тепер уже числиться за офіційною статистикою понад три мільйони (тобто — більше, ніж кількість цілих таких народів, як латвійці й естонці в їхніх республіках разом узятих); а по всьому СРСР кількість таких українських перебіжчиків (судячи з факту зменшення українців поза Україною в СРСР, не зважаючи на постійне збільшування їх переселювання з України), мабуть ще вдвічі більша. До речі, це переселювання відбувається також "добровільно-примусово", переважно в різні краї Російської Федерації, і українці при цьому виявляють особливу податливість.

Треба також відзначити і особливу схильність українців інтегруватися в російській централістично-бюрократичній системі кар'єризму на всіх ступенях служби режимові, зокрема ж у військовій службі, яка чи не найбільше росіянізує українців, роблячи їх навіть знаряддям русифікації й інших національних республік, а не тільки своєї, Української.

6. Проблема усвідомлення слабости власних сил у змаганні таки власними силами

Слушно мовиться в останньому, 7-8-му випуску самвидавного "Українського Вісника", що насправді українців, які є такими не тільки за назвою, в Україні тепер є менше, ніж це показує навіть тенденційно зменшена формальна кількість українців за сучасною офіційною статистикою в СРСР, і до того ж є постійна тенденція до дальшого зменшення. Деякі ж із тих, що тепер прибувають за кордон із України, навіть твердять, що не менше як наполовину із загальної кількости українців в СРСР сьогодні вже можна вважати за "українські мертві душі", а серед другої половини ще "живих" чи напівживих більшість — це в основному пасивна пристосуванська маса.

На цьому тлі та активна меншість, яка від 60-х років особливо виявляє себе в акціях протесту проти русифікації та ліквідації національних прав України, у творенні українського самвидаву тощо — це, на думку деяких новіших свідків з України, своєрідне "українське диво" останніх десятиріч.

Власне, додам від себе, такі "українські дива", що періодично з'являються в критичні моменти української історії, це саме й є тим виявом глибинного потенціялу української національної сили, яка рівноважить українську національну слабість та робить нашу націю "засильною, щоб умерти" навіть і в тому стані, коли вона "заслаба, щоб жити повноцінним національним життям".

Але нині на ліквідацію цього "українського дива" спрямовано головну увагу органів терору й пропаганди, і від того, який буде наслідок цього терористично - пропагандного наступу на це "диво", залежатиме, в який бік зміниться рівновага елементів сили й елементів слабости нашої нації на наступні десятиріччя.

Такий стан українського національного буття на батьківщині сьогодні, і висновок з цього один: цей стан безумовно дуже далекий від того, який

Ми вважаємо, що й наша еміграція, в усій своїй різноманітності поглядів та їх репрезентацій у вигляді різних політичних середовищ, повинна творити свою одну політичну цілість з одним політичним центром. (Резолюції 7-го З'їзду УРДП)

звичайно характеризується в нас такими бойовими національно-патріотичними фразами, як "воююча Україна", "нація в боротьбі", "визвольний фронт у дії", "Київ проти Москви в авангарді визвольної революції народів" і тому подібне.

Як відомо, ці фрази є висловом найпростішого і тому найпоширенішого в нас на еміграції уявлення, немовбито вся проблема нашого народу в СРСР полягає лише у відсутності відповідної нагоди для так званого "всенаціонального зриву", якого народ нетерпляче чекає і до якого він морально "завжди готовий". А тому, що ми, мовляв, великий сорокамільйоновий народ, то з цього випливає й найбільш популярна в нас на еміграції схема "визвольної політики" з позиції уявної сили.

Саме це й є зразок тієї ілюзії щодо власних сил, від якої треба нам також визволитися, як і від ілюзій щодо зовнішніх сил. Бо коли наш народ нині приречений боротися за своє існування і своє майбутнє з розрахунком на власні сили, то треба не боятися глянути правді в вічі, якщо ці наші сили заслабі; і визнавши факт нашої слабости, з нього й виходити в своїх схемах української політичної праці.

7. Проблема нашої власної відповідальности за українське національне "бути чи не бути" та конечність перегляду і змін

Очевидно — проблема усвідомлення справжнього стану наших власних національних сил і їх слабости нині сама собою ставить перед нами й проблему нашої власної, збірної й індивідуальної, відповідальности за цей стан, за потрібні зміни в ньому в цей критичний для нашої нації час, і нарешті — за саме наше національне "бути чи не бути".

Тут мимоволі пригадуються слова Левка Лук'яненка, який ось уже 14 років перебуває в ув'язненні за спробу створити леґальний рух за здійснення конституційного права України на вихід із СРСР. Як подає Валентин Мороз у своєму есеї "Серед снігів", у відповідь на висловлений одним співв'язнем Лук'яненка погляд про даремність його жертвенних зусиль заради непевної щодо наслідків української справи. Лук'яненко сказав: "Коли б я навіть був єдиним українцем на світі, то й тоді я боровся б за Україну".

Те, що в цьому сказано й для нас, полягає ось у чім: якою б не була слабою наша нація в її трагічній самотності перед лицем ворожих і байдужих до неї сил, одначе це не тільки не дає нам підстави ослабляти наші зусилля для справи змагання за її гідне життя й майбутність, а навпаки — саме це і саме тепер змушує нас, кожного зокрема й усіх нас разом, стократ посилити свої зусилля. Бо ж українська нація — це ми, україн-

(Продовження на 28 стор.)

ЮВІЛЕЙНА ЗУСТРІЧ ОДУМІВЦІВ США Й КАНАДИ

присвячена 25-літтю ОДУМ-у

відбудеться

29, 30 і 31 серпня 1975 р.

В ТОРОНТО, КАНАДА.

ПРОГРАМА ЗУСТРІЧІ:

П'ЯТНИЦЯ, 29-го серпня: о 8-ій год. вечора в Авдиторії West Park Secondary School на розі вулиць Bloor and Dundas в Торонто

КОНЦЕРТ

ОДУМІВСЬКИХ МИСТЕЦЬКИХ ГРУП
з Торонто, Чікаго, Філядельфії, Міннеаполіса, Лондона, Детройту, Ст. Кетеринс та інших міст США і Канади

СУБОТА, 30-го серпня, від 10-ої год. ранку: міжфіліялнні спортові змагання з відбиванки та легкої атлетики в спортовій залі Йоркського Університету, на розі вулиць Keele and Steeles.

БЕНКЕТ І ЗАБАВА

о 6-ій год. вечора в Constellation Hotel, 900 Dixon Rd.
СЛОВО Голови ЦК ОДУМ-у д-ра Ю. Криволапа
— ОРКЕСТРА П. ДЕМ'ЯНЧУКА —

НЕДІЛЯ, 31-го серпня:

ЗУСТРІЧ ОДУМІВЦІВ З УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНСТВОМ

НА ОСЕЛІ "КИЇВ"

О 10-ій годині ранку Архиєрейська Служба Божа з участю Блаженнішого Митрополита МИХАЇЛА, Високопреосвященнішого Митрополита Української Православної Церкви в США МСТИСЛАВА і духовенства.

- **Спільний ОДУМівський обід**
- **Дефіляда ОДУМівських відділів**
- **Слово д-ра В. І. Гришка і д-ра Є. Федоренка**
- **Панель на тему Український Дисидентський Рух в Україні**
- **Концерт.**
- **Весела ватра**

По докладніші інформації звертатися: до місцевих філій ОДУМ-у.
Телефони в Торонто: 444-3042 — 889-0640 — 622-0482

ЗАКЛИКАЄМО ВСЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ДО МАСОВОЇ УЧАСТИ!

ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ

Ірина Сеник: Страждання в'язнів стали джерелом стремлінь до свободи і віри в прогрес

Лист до генерального прокурора Руденка

В святочних рядках статуту ООН "Ми, народи Об'єднаних Націй, повні рішучості... знову утвердили віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особистости", — в цих рядках була надія для цілих народів і для окремих людей, які волею різних обставин були дальше дискриміновані до моменту проголошення статуту ООН.

Статут ООН, Загальна Декларація Прав Людини і випливаючі з неї міжнародно-правні документи були створені тоді, коли в лагерях Печори, Казахстану й Сибіру, Колими страждали ті, кому тільки смерть Сталіна принесла визволення.

Страждання в'язнів не лише виливались слізьми — вони стали джерелом високих стремлінь до свободи і віри в прогрес. З лагерів тих часів багато пішло в поезію, творчість бувших в'язнів стала вислідом і підсумком не (лише) особистої драми. Ті, хто ступив на шлях творчости серед лагерних мук і пониження, часом зливались зі своїм часом, деколи сперечались з ним, а часом і випереджали його. Сперечаючись зі своїм часом, з дійсністю, з епохою,—поет іде в реальний світ, котрий йому, може і вдається деколи відкрити самому собі і своєму читачеві. Або всупереч — він здвигає, між собою і тими, для кого повинен писати — штучну стіну, і вона стає для нього карою і мукою, яких не може створити жоден лагер, ні колишній, ні сьогоднішній.

Мені, яка виплакала пережите в стрічках кількох сот віршів, які я написала в ув'язненні, в тяжкі роки, не лише для мене, але й для цілої моєї Батьківщини, — мені довелось дожити до судових процесів над поезією і поетами. Тому я, будучи колись в ряді членів ОУН, запитую Вас, Генеральний Прокуроре країни: чи можливо вести розмови про поезію в залях судових засідань?

Проголошуючи 10 грудня голодівку, я хочу пригадати те, що призабуто від часу складення багатонадійних правових документів міжнародного характеру.

5. 12. 73.

І. Сеник".

Ірина М. Сеник народилася в 1925 році. Перебула десять років в совєтських концтаборах (1944-1954) за участь в українському визвольному русі. Має туберкульозу костей і визнана інвалідом другої категорії. Вдруге була заарештована в жовтні 1972 р. і засуджена згодом на 6 років ув'язнення і 5 років заслання. Зараз перебуває в таборі ч. 3 біля Барашева в Мордовії.

Політичний аспект Міжнародного Року Жінки в СРСР

Двадцять сьома сесія Генеральної Асамблеї ОН 18 грудня 1972 року проголосила 1975 рік Міжнароднім Роком Жінки з метою досягти успіхів у поборюванні дискримінації жінки в усяких формах і проявах, де б воно не було.

Для переведення жіночого року в СРСР утворено не громадську, а державну комісію, яку очолив уповноважений партії К. Т. Мазуров, член Політбюро ЦК КПРС, в УРСР комісію з цими завданнями очолив П. Т. Тронько, заступник голови Ради Міністрів, його замісник — Ю. Єльченко, завідуючий відділом пропаганди й агітації ЦК КПУ.

В складі комісії в Україні 58 осіб, все партійні й державні працівники, керівники міністерств, відомст тощо. Чому тут переважають режимові апаратчики? Бо таке завдання утворених комісій для переведення Міжнароднього року жінки в Радянському Союзі. Довідуємось про це від Валентини С. Шевченко, другого заступника Тронька, з її інтерв'ю в "Літературній Україні". Вона сказала, що на засіданні союзної комісії в Кремлі 24 грудня минулого року Мазуров підкреслив "відзначення Міжнароднього року жінки дозволить ширше висвітлити і повніше розкрити міжнароднє значення ленінського вчення з питань соціяльного і духовного розкріпачення жінки..." Для цього буде використано Конференцію жінок в Мехіко (влітку ц р.) та Конґрес жінок у Берліні, запланований на жовтень.

В Україні більшу половину працюючих в промисловості та в установах становлять жінки, учителів-жінок 72%, лікарів — 82%, більшу половину національного добра творить жіноча праця. Величезна кількість важкої чоловічої роботи в промисловості, на транспорті, в будівництві, важка й ручна праця в сільському господарстві виконується жінками У зв'язку з переведенням Міжнароднього року жінки там передбачається не облегшення праці жінок, а обтяження виконаннями завдань перед партією та урядом.

В. С. Шевченко заявила в інтерв'ю, що Міжнародній рік жінки буде використано також на "підвищення трудової і творчої активности жінок в успішному виконанні грандіозних завдань завершального року 9-ої п'ятирічки..." Жінку кинуть у соціялістичне змагання, їй накинуть нові виробничі норми й понадурочні, позаплянові виробничі завдання. Даючи інтерв'ю, В. С. Шевченко висловила партійні сподівання, що "всі жінки, незалежно від того, де вони працюють, успішно справляться з своїми завданнями". Ці сподівання жінки мусітимуть виправдати!

В ОН позинні б запротестувати проти використання в СРСР Міжнароднього року жінки для піднесення визиску жіночої праці. Радянську жінку "розкріпостили" від малої праці, але закріпостили її працею великою. Такий політичний аспект в СРСР цього міжнароднього відзначення, присвяченого проблемам жінки.

Олена НЕСІНА

В МІЖНАРОДНІЙ РІК ЖІНКИ

(Скрипт скорочено)

Минулого року Генеральна Асамблея ОН проголосила 1975 рік Міжнароднім Роком Жінки. У зв'язку з цим появилося багато видань та публікацій, статтів, про жінок. Уряди багатьох країн призначили фонди, створили комісії для плянування праці та відзначення цього Року.

Зі становищем жінки у світі знайомить стаття Джоени Ванек, поміщена в журналі "Scientific American".

Її праця основана на перевірених статистичних даних, взятих з багатьох наукових джерел. Висновки авторки цікаві. Сучасна американська домашня господиня витрачає на домашню роботу стільки ж часу, як витрачала її мати, або бабуся. Незважаючи на вигоди, створені сучасною промисловістю та технологією — американська жінка працює не менше, як вона працювала в 1920 році, щоб обслужити хату й сім'ю. Виявилося, що в 1924 році жінки витрачали пересічно на тиждень для домашньої праці 52 години, більше, як за нормований тиждень в підприємстві, чи установі. Жінки на фармах і в місті однаково тратять часу на родинну та хатню роботу

Одначе характер домашньої праці в Америці дещо змінився. Більше часу витрачається на закупи та на обслуговування родини в порівнянні до того, як це витрачалося 50 років тому. Час на готування їжі, миття посуду зменшився, але прибирає тепер американська жінка хату так само довго, як і її бабуся прибирала.

В 1920 році більшість будинків не мали водогону, ні гарячої води. За останні роки виробляється багато мила та хемікаліїв для прання. Жінка тепер не пере руками, зменшилось прасування, бо появилося багато матеріялів, що цього не потребують. Але час на прання сучасної жінки збільшився. Можливо це тому, що в модерні часи в Америці більше вживають білизни. Час на догляд дітей також збільшився.

За традицією жінку турбує здоров'я її дітей, поведінка, санітарія. Сучасна мати також слідкує за ментальним та соціяльним розвитком дитини. Жінки, що працюють на підприємстві тратять 26 годин тижнево на домашню роботу.

На багато більше витрачає тепер жінка часу на дорогах, у склепах — тижнево цілий робочий день, а в 1920 році на це витрачала жінка тільки 2 години тижнево.

В 20-их роках жінок, що мали працю поза домом, було дуже мало, тепер їх 40%.

Американські чоловіки допомагають жінкам дуже мало, витрачаючи кілька годин тижнево, переважно на закупи. Отже жінка, що працює поза домом та дома, має тижневий робочий час на багато більший, як мала її бабуся. Пані Ванек вказує на те, що американські дослідження заперечують "міт" — ніби жінка в цій країні "нічого не робить".

Американські дослідження також показують, що на праці поза домом американська жінка обійдена законом (дискримінована) в оплаті й можливості робити кар'єру. Існує багато видів праці, що недосяжні для жінки.

Цікаву книжку написав англійський професор д-р Паркінсон про романсування, подружжя, родинні відносини й домашню господарку.

"Зрозуміти проблеми домашньої господині привело мене до відкриття "закону пані Паркінсон", — пише професор в передмові до своєї праці. Він указує на те, що молоде подружжя тепер має нахил бути "безкольоровим", нудним. Люди думають, що так було завжди, одначе це є тільки в нас і в наш вік. В інших краях та в інші часи люди мали інші погляди на одруження й родинне життя.

Що може бути менше природнім, пише вчений, як дві людини, що вміють жити вдвох, абсолютно ізольовано від інших, без рідних, слуг, верблюдів, навіть без кози. Вони напевно мусять діяти одне другому на нерви й діють.

Родина з двох плюс діти є сучасним експериментом і то тільки в деяких країнах світу. В минулому таких родин не було, вони були доповнені присутністю інших: батьків, сусідів, слуг.

В країнах західньої цивілізації пише Паркінсон, чоловіки ставляться до жінок, як до осіб повновартних. Мужчина встає, коли жінка зайде до приміщення, відкриває їй двері, коли вона відходить тощо. Покора жінки компесувалась повагою чоловіка до неї.

На початку XX сторіччя почався жіночий рух. В англомовних країнах дійшли компромісу. Одначе в ситуації, яка змінилась на користь жінки, вона не завше поводиться, як леді. В США тепер є "вік клювання мужчин і вік покинутих жінок", заявляє професор.

Доктор Паркінсон розуміє, одначе, що модерне життя накладає на жінку великий тягар. Він намагається допомогти порадами, вони в нього практичні й суттєві. Його книжка не викликає заперечень, читається з цікавістю і вважається корисною.

В Америці відбувається рух за і проти рівних прав жінки: ідеться про внесення до конституції відповідного додатку. Опоненти заперечують рівність жінки з чоловіком, мовляв, вона тоді мусить іти до війська, а з неї не буде вояка, рівного чоловікові, що залишена жінкою родина розвалиться тощо. Ті, що за — відповідають, ніде не написано, що жінка мусіла б залишити хату, якщо вона не схоче, жінки хочуть рівного виборчого права тощо. Щоб провести таку поправку треба,

щоб 38 штатів проголосувало за неї. Вже проголосували 34 штати, ще залишилось 4. Що з цього вийде, покаже майбутнє.

Найбільша, як здається, проблема жінки це та, яку побачив англійський історик Арнольд Тойнбі. Тойнбі вважає що жінка сьогодні в тяжкому становищі, бо вона дістала право на освіту і на вибір професійної кар'єри, але в неї відібрана можливість користуватись допомогою в домашній господарці. Допомогу в західніх країнах дістати дуже тяжко, а тому жінці доводиться працювати більше ніж працювала її бабуся.

Хотілося б провести такий аналіз становища української жінки. На превеликий жаль це неможливо. Ніяких наукових праць на цю тему в Радянському Союзі не публікується, і ніякі науковці цими питаннями, наскільки відомо, не займаються. Становище української жінки в минулому і тепер можна розглядати тільки на основі історичних фактів, художньої літератури чи спогадів сучасників.

До революції 1917 р. доля жінки-селянки, в порівнянні з іншими жінками, була чи не найтяжчою. Працювала вона вдень і вночі, в хаті і на полі. Відносини з чоловіком залежали, в більшості, від чоловіка. Добрий — шанував, поганий — знущався. Жалітись не було кому і не було куди. Так було і в Росії і на Україні. З жінками вищих і середніх верств в різні часи в Росії було інакше ніж на Україні.

Після монгольського панування в Росії, яке тяглося 256 р. (1224-1480), а може й раніше, жінки бояр і інших впливових мужчин жили в "теремах" в цілковитій ізоляції від зовнішнього світу. Вони мусіли виконувати всі приписи церкви — постити, уникати забав і зібрань.

Поступово тільки десь в XVI ст. тереми зліквідували, і жінка почала приймати участь в різних прийняттях і забавах разом з мужчиною.

На Україні тоді такого рабства для жінки не було. Монгольське панування закінчилося раніше ніж в Росії, на Україні, головним чином, панували литовські князі. Жінка мала свої проблеми, рівноправности не було, але й таких утисків, як в Росії, українська жінка не знала.

Одначе українська жінка всіх клясів залежала від чоловіка та батька. Вищих жіночих шкіл було дуже мало, і професійну кар'єру для жінки зробити було тяжко.

В 1884 р. у Станіславові, в Галичині, було зорганізовано перше Жіноче Товариство, а в 1892 р. у Львові — Перший Жіночий З'їзд. В Києві студентки Вищих Жіночих Курсів організували жіночий гурток. Жінки домагались рівних прав в ділянках культурного, економічного і політичного життя.

Михайло Драгоманів у листі до організаторки першого жіночого товариства в Галичині, Наталії Кобринської, писав: "Я все ніяк не можу поділити собі аритметики на жіночу і чоловічу і думаю, що вона одна для всіх і що жінки себе найскоріше піднімуть, коли просто стануть робити всі наші праці не гірше нас".

ПЕРЕМОЖЦІ НА КОНКУРСІ

Переможцями минулорічного конкурсу музикантів-виконавців ім. Лисенка стали 15 молодих музиканті. Звання лавреата й перш премії отримали: серед піяністів — студентка 3-го курсу Київської консерваторії Наталя Толпига, на конкурсі скрипалів — Ніна Зелінська й Кирило Стеценко, онук видатного українського композитора Кирила Стеценка, випускники Київської консерваторії; на конкурсі віоленчелістів лавреатами першої премії стали Сергій Россоха та Володимир Шевель.

Але аритметику ділили, і жінкам тяжко було, а то й неможливо було навчитись виконувати "всі наші (тобто чоловічі — О. Н.) праці не гірше нас".

Формально після революції 1905 року в Росії жінки одержали право на вищу освіту й професійну працю. Після революції 1917 р. життя жінки радикально змінилось. Наукових праць, які переводяться в Америці, відносно становища жінок в Україні за останні 50-60 р.р. немає, але загальний стан жіноцтва можна оцінити по спогадах тих, що там жили, по літературі, і по відомостях, які подають ті, що відвідують Україну сьогодні.

Після революції школи відкрили для всіх — і чоловіків і жінок. Жінка стала учителем, лікарем, інженером. Чоловік перестав бути "патріярхом" родини, жінки більше не бив і все більше входив у домашні справи. Політичні репресії, розкуркулювання, виселення на північ порушили чоловічу впевненість себе. Він не мав уже того авторитету ні в родині, ні на роботі.

Щодо жінки то здавалося б, що все, за що вона боролась, вона досягла того. Одначе, досягала вона більше ніж її фізично слабший від мужчини, організм може витримати. Дістала вона разом з інтелектуальними професіями тяжку чоловічу працю на будівництвах, почала тягати тачки з цементом та каміннями, полізла в шахту, носила (і ще носить) тяжкі лантухи зі збіжжям в колгоспах. Від домашньої роботи вона не звільнилась, і хоч чоловік став їй більше допомагати, вона багато витрачає часу на біганину та стояння в чергах за продуктами й іншими домашніми необхідностями, мусить обробляти після праці якийсь город, бо не досить заробітку, щоб утримати родину, мусить латати без кінця порвану одежу, прати білизну руками, носячи воду відрами з колодязя і взимку і влітку, топити соломою або дровами чи вугіллям, чого, до речі, не вистачає.

Дитячих садочків замало, є не скрізь і не в усі години отже деякі матері часто ішли до роботи кидаючи малих дітей на опіку старших дітей, що, часто, приводило до різних нещасних випадків.

Прийшла війна з німцями 1941 року. Чоловіки і сини пішли на фронт. Жінка перебрала на свої

плечі всю народню господарку країни. Багато мужчин загинуло, багато повернулось каліками.

На окупованих німцями теренах після війни співали таку пісеньку (подаємо в українській транскрипції)

От і кончилась війна,
І осталась я одна . . .
І корова я і бик,
Я і баба і мужик . . .

За повідомленням тих, хто відвідує Україну тепер, жінка там все ще залишається "і коровою й биком, і бабою й мужиком".

Отже розглянувши становище жінок в Західніх країнах і в країнах совєтського блоку, можна ствердити одне — в 1975 р.? Не зважаючи на технічний поступ, який уможливив підняти життєвий стандарт, жінці від цього не стало легше, навпаки на неї все це накладає величезний тягар. Це не значить, що чоловік собі перебрав усі вигоди, зв'язані з покращенням життя, але це інша тема. Сьогодні, в Міжнародній Рік Жінки, жінка заслуговує бодай на те, щоб в якийсь спосіб висвітлити її проблеми.

Про українську жінку найліпше сказати словами відомого українського поета Василя Симоненка:

Щоб знали майбутні предтечі
В щасливій і гордій добі —
Їх горе на утлі плечі
Онися взяла собі.
Щоб подвиг її над землею
У бронзі дзвенів віки,
Щоб всі, ідучи повз неї
Знімали в пошані, шапки.

Коли та "щаслива і горда доба" настане і чи настане, ми не знаємо, але, що баба Онися заслуговує на пам'ятник перед яким віками в пошані мусять знімати шапки, то в цьому нема ніякого сумніву.

ВЖИВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Joann Vanek: "Time Spent in House Work". "Scientific American", No. 5, November 1974.
2. C. N. Parkinson: "Mrs. Parkinson's Law," Haughton Mifflin Co., Boston, 1968.
3. Alfred Rombaud: "The Expansion of Russia." "Th International Monthly," a Magazine of Contemporary Thought, 1900.
4. М. Павлик: "Переписка М. Драгоманова з Наталією Кобринською" (1893 - 1895). Львів, 1905.
5. Василь Симоненко: вірш "Баба Онися", "Берег Чечань", Видавн. "Сучасність" 1973.
6. Петр Вершигора: "Дом Родной", Москва, 1962.

Жінок працює більше, як чоловіків

Всесвітня конференція жінок, що відбулася з рамени ЮНЕСКО у квітні 1972 року підтвердила, що на той час у світі налічувалося 519 мільйонів працюючих жінок.

ХРОНІКА ОПОРУ

ОКСАНА ПОПОВИЧ

На першій сторінці обкладинки ми помістили фото Оксани Попович — порядком відзначення Міжнародного Року Жінки. Вона арештована, засуджена та ув'язнена в концтаборі в Мордовії цього року, перед 8-го березня, Міжнароднім комуністичним днем жінки. Подія блискуче викриває брехливу й жорстоку систему диктатури партійної кліки в СРСР. Стаття 125 конституції СРСР говорить про гарантування законом громадянам "права свободи слова, свободи друку, свободи зборів і мітингів, свободи вуличних походів і демонстрацій". Це саме стереотипно повторює в статті 105 конституція УРСР. Але в названих статтях обох конституцій передбачені права громадянам гарантується "у відповідності з інтересами трудящих і з метою зміцнення соціялістичного ладу". В обох конституціях наступна стаття передбачає, що комуністична партія "є передовим загоном трудящих" і "являє собою керівне ядро всіх організацій трудящих, як громадських, так і державних". Практично це означає, що кожна конституція, союзна й республіканська, в СРСР передбачає реально тільки право комуністичної партії на здійснення її диктатури, а по відношенню до так званих "трудящих" конституційні права радянських громадян є тільки звичайною демагогією.

Ось чому в статті 111 конституції СРСР та в статті 91 конституції УРСР сказано про судочинство, що розгляд справ в усіх судах є "відкритий, оскільки законом не передбачені винятки". Конституція — "основний закон", практично його спростовує, своїми "винятками", заперечує законодавство, яким послуговуються караючі органи, що є знаряддям КПРС. Сучасний рух опору в Україні та інших національних республіках СРСР є рухом проти фіктивного законодавства, проти партії, що позбавила народи громадянських та людських прав, проти свавілля КПРС.

Визначною постаттю цього руху в Україні на Міжнародній Рік Жінки стала Оксана Попович. Походить вона з родини відомого українського письменника Леся Мартовича, народилася в 1928 році на Івано-Франківщині. В 1944 р. вчилась у середній школі в Городенці, там її арештовують за участь в українському підпіллі, товариша її розстріляли, а її засудили на 10 років концтабору. На каторжній роботі, в ув'язненні, вона стала інвалідом. Повернувшись в Україну, закінчила середню освіту в Івано-Франківському та дворічні курси німецької мови, до навчання в університеті її не допустили, вона сама зайнялася вивченням історії України.

Стан здоров'я, підірваний тяжкою роботою в концтаборі, погіршився, Оксана Попович стала повним інвалідом, могла ходити тільки на милицях. З початком листопада минулого року її арештували, перервавши лікування, напередодні

другої операції, яку мала перейти. Обвинувачено її в "антисовєтській діяльності", яка виявилася в тому, що підсудня поставила була свій підпис під петицією до голови Президії Верховної Ради УРСР й генерального прокурора в справі Караванського, ще в 1969 році. Обтяжило її засуд і те, що вона мала знайомство з людьми, які виступали в обороні Валентина Мороза.

Хоча не було прямих доказів на підтвердження "антисовєтської діяльности" О. Попович (та й апеляція до законодавчих органів країни в усій історії людства від найдавніших часів і дотепер не є злочином), її засудили на тяжке покарання, поводились з нею жорстоко, перервали лікування (другу операцію), позбавили лікарської опіки.

Ув'язнена в березні цього року жінка-інвалід, Оксана Попович, стала символом жіночої долі в СРСР, відзначуваного тепер Міжнародного Року Жінки

— — — — —

Конгресмен Х. Дад, член Юридичної комісії Конгресу, перебуваючи в Москві, відвідав дружину Леоніда Плюща в Києві. Розмова тривала майже три години. Дружина Плюща розповіла про тяжкий фізичний стан її чоловіка-в'язня. Від нього й далі вимагають покаяння та обіцяють звільнити з психолікарні-в'язниці, коли зречеться своїх поглядів.

Перед виїздом до СРСР конгресмена відвідала українська делегація, вручила йому петицію з 4500 підписами про домагання звільнити Мороза й Плюща. Конгресмен Дад обіцяв підтримати домагання перед урядом США перенести справу оборони українських політв'язнів на форум ОН.

— — — — —

Комітет Оборони Валентина Мороза повідомив телефоном пресу про те, що КГБ погрожує Морозові психолікарнею - в'язницею. Дружина Мороза, Раїса, мала побачення, розповідає, що її чоловік виглядає й почувається дещо ліпше, йому пропонують перенесення до тюремного шпиталю, під цим може бути приховане намагання примістити його в психолікарні-в'язниці. Валентин Мороз, користуючись поліпшенням здоров'я, вивчає у в'язниці англійську мову. Потрібна нова оборонна акція, щоб не допустити поміщення Мороза в психолікарні-в'язниці.

— — — — —

Сімас Кудірка, литовський моряк, що втік на Захід, і був повернений під совєти, відбув там кару в концтаборі, та знову дістався до Америки — апелює до громадськости оборонити політв'язнів в СРСР.

На початку березня ц. р. він говорив в Комітеті оборони Валентина Мороза в Філядельфії. "Ця людина не боїться заявити, що він українець, що він хоче бути вільний і є готовий віддати за це своє життя." Про психологію руху спротиву в СРСР говорить характерний вислів С. Кудірки: "Якщо людина потопче ногами багато щурів — вони втечуть, але якщо людина стоїть і не обороняється, то вистачить одного щура, щоб її загриз".

Комітет Оборони Валентина Мороза провадить роз'яснювальну працю для громадянства та преси в Америці про рух опору в Україні.

Комітет звернувся до Сенату та Конгресу, до американських правників стати в обороні Мороза, Плюща та інших українських політв'язнів. Зокрема важливим є висилання листів та телеграм до політв'язнів у концтабори, психолікарні-в'язниці — що останнього часу почав робити Комітет. Листи й телеграми від нас викривають свавілля над ув'язненими, чого бояться кагебісти. Наприклад, про 24-річного українця Яцишина в Володимирській тюрмі не було відомо на Заході, і його замучили на смерть у цій тюрмі.

— — — — —

Літературний журнал в Україні ДОНБАС помістив велику статтю свого співробітника Євгена Волошка під назвою "Хто вони — "друзі" та "доброзичливці"? Автор статті нарікає на закордонні радіостанції, які щогодинно, вдень і вночі наповнюють повітря своїм пересиланням. Стаття намагається залякувати слухачів цих пересилань та населення Донбасу виклинаннями всіх "націоналістів" починаючи від гетьмана Мазепи та визначного мазепинця Миколи Хвильового. Згадує також Василя Гайдарівського, українського письменника, виходця з Донбасу, недавно померлого в Америці. Стаття виявляє розгубленість та страх перед ширенням української національної свідомости серед робітників Донеччини.

— — — — —

Агентурний часопис "Вісті з України" подав на цілу сторінку нову покаянну заяву Івана Дзюби. Йому не вірить режим, його далі катують морально. У "заяві" наголошено, що Дзюба помилявся в поглядах на національну політику Радянського Союзу та обіцяв направити свої помилки. Тепер ще раз вимагають від нього направити допущені помилки в поглядах на національну політику КПРС, яка спрямована на прискорену ліквідацію національностей в СРСР.

— — — — —

Пресова служба УЄО в Па. повідомила, що на годинах Християнської програми радіопересилання та телебачення в Портсмуті, Верджінія екзекутивний секретар Українського Євангельського Об'єднання, пастор Володимир Боровський та його син адвокат, д-р Віктор Боровський дали інтерв'ю про голод в Україні. Вони розповіли про штучно створений радянським урядом голод в Україні в 1932-33 роках, в наслідок якого загинуло понад 5 мільйонів людей, та припинено приріст українського населення на довгі роки.

Штучно утворений голод в Україні, як і інші форми комуністичного геноциду, народовбиства, увійшли до національної політики КПРС, як засоби практичного переведення цієї політики. Інтерв'ю було повторене в радіо та телевізії на Америку й Канаду.

(Продовження на 30 стор.)

ПОЛІТИЧНІ РЕЗОЛЮЦІЇ 7-ГО З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ (УРДП)

Делеґати й учасники 7-го з'їзду УРДП найперше вітають усіх українців на Батьківщині, які в сучасних тяжких обставинах в СРСР у різних формах змагаються за свою людську й національну гідність, за збереження української національної самобутности та за справжню суверенність України.

Зокрема ж ми вітаємо всіх українців в СРСР, яких за це змагання запроторено в тюрми, табори ув'язнення, на заслання, в психіятричні катівні чи піддано різним формам репресій. Висловлюючи з цього приводу свій рішучий протест, ми при цьому також висловлюємо свою цілковиту солідарність із жертвами цих репресій та своє захоплення їхньою відвагою і посвятою.

Ми також вітаємо всіх тих українців поза межами Батьківщини, які, вважаючи себе часткою свого народу, зберігають свою духову єдність із ним та свідомі свого морального обов'язку допомагати всіма можливими засобами його сучасному змаганню за наші національні цілі. Ми закликаємо всіх українців на еміґрації постійно пам'ятати про цей свій обов'язок та послідовно реалізувати його в усіх ділянках і формах своєї національної громадсько-політичної діяльности на чужині.

Українська Революційно-Демократична Партія, як виразник саме такого наставлення українців на еміґрації щодо свого народу на Батьківщині, розглянувши на своєму 7-му з'їзді всі ті головні питання, які стосуються до цього, стверджує:

1. Як свідчать усі наявні до цього часу документи, сучасне змагання за українські національні цілі на Батьківщині в основному йде річищем *українського демократичного руху,* що має за свою конкретну мету на даному етапі *демократичну перебудову СРСР та перетворення Української РСР на справді суверенну державу.* Це змагання нині, виходячи з реальних обставин і реального стану речей, відбувається у формі домагання реалізації та шляхом фактичного застосування в дії формально належних українцям в СРСР громадянських та національних прав, що відповідає також засадам міжнародньо-правних декларацій ОН щодо цього.

З'їзд звертає ще раз увагу на той факт, що УРДП ще понад 25 років тому, на своєму 3-му з'їзді (1949 р.) устами свого творця й ідеолога-провідника І. П. Багряного вказувала на той шлях змагання за українську незалежність, на який став сучасний український демократичний рух на Батьківщині. "Український народ, — говорив І. П. Багряний, — не потребує висмоктувати "України" з пальця або з "30-го червня 1941 р.", він вимагає лише зміни режиму комуністичного, накиненого й укомплектованого від Москви, та заміни його режимом демократичним, укомплектованим від самої української нації". Це ж саме малося на увазі й у Декларації УРДП на Першій сесії УНРади (1948 р.) про шлях боротьби за унезалежнення України через "перетворення Української РСР на Українську Народню Республіку". І все це зрештою знайшло свою відповідну конкретизацію в Програмі УРДП, схваленій 6-м з'їздом (1970 р.), як політична настанова нашої партії щодо сучасного демократичного руху в Україні.

2. УРДП протягом усієї своєї, нині вже 30-річної, діяльности вважала завжди за своє головне завдання сприяти українському демократичному рухові на Батьківщині, солідаризуючися з його кожночасними конкретними виявами та пропаґуючи зміст його боротьби в Українській РСР на базі наявної там реальности обставин і можливостей. Щодо цього наша партія від початку своєї діяльности за межами України завжди керувалася поглядом І. П. Багряного, висловленим також на 3-му з'їзді про те, що "у всіх своїх міркуваннях та накресленнях будемо виходити з єдино правильної позиції — зі штандпункту сьогоднішньої України, стоячи на українській території, серед гущі української реальної нації". Цим УРДП проголосила своє опертя на українську соціяльно-політичну реальність на Батьківщині, і звідси витікає й наша сучасна *реальна революційно-демократична політика.*

3. Сучасний соціяльно- і національно-політичний стан в Україні характерний наявністю суперечностей між формально державним і фактично підневільним, колоніяльним становищем України в СРСР., оскільки СРСР насправді являє собою російську "совєтську" імперію. Ця суперечність, як також суперечність між формально "радянською демократією" і фактичним комуністично-партійним тоталітаризмом, отже суперечність між формою і змістом взагалі — це одна із тих підстав, на базі яких український демократичний рух на Батьківщині веде в різних — формально легальних і фактично нелегальних — формах боротьбу за усунення цих суперечностей. Це й становить собою в своїй сукупності нині *революційно-демократичний процес українського опору в СРСР,* сукупність якого визначається перетворенням ідеї демократії із самої цілі руху опору також у дійовий інструмент цього руху. Леґальність і формальна законність цього руху полягає у використанні формальних конституційних прав, громадянських і національних, і конкретно зводиться до боротьби *проти російського великодержавного шовінізму, проти дискримінації української мови, проти виселювання і переселювання українців до інших країв СРСР та проти заселювання України росіянами, проти економічного грабунку та централістичного насильства Мо-*

скви, проти сваволі влади, зокрема ж сваволі органів державної безпеки, супроти людей за вислів їхніх поглядів тощо. Фактична ж нелегальність цих форм українського руху опору полягає в тому, що в умовах свавілля влади учасники цього руху мусять, в обхід фактично незаконної цензури і переслідувань вільного слова, поширювати "самвидавом" свої думки й інформації про справжній стан речей у своїй країні та апелювати до міжнародних організацій і світової громадськости, зазнаючи за це щораз жорстокіших репресій.

4. УРДП вважає, що в сучасних реальних обставинах життя українського народу в СРСР, коли після кількох великих розгромів української визвольної боротьби збройними засобами та підпільними шляхами, *український народ надзвичайно ослаблений;* коли під тиском посиленої русифікації і централізації він уже перебуває під загрозою самому його дальшому національному існуванню, — в цих обставинах *саме формально-легальні форми опору русифікації і централізації є нині найважливішими та найбільш реальними.* Та, крім того, саме ці форми найбільш відповідають основній нині потребі українського народу — потребі *подолання української внутрішньо-національної слабости через мобілізацію всіх національних сил для оборони конкретних національних інтересів і досягнення конкретних національних цілей.*

Тому, *стоячи непохитно на засадах праці для підготовки свого народу до боротьби за остаточні українські національні цілі, здійснення яких повною мірою можливе лише через здобуття цілковитої самостійности української держави з демократичним ладом, ми разом з цим вважаємо сьогодні за першочергове завдання українського революційно-демократичного руху на Батьківщині змагання мирним ненасильницьким шляхом,* зокрема ж — шляхом праці для *здійснення передусім морально-національної революції свідомости серед мас українського народу,* без чого боротьба за українську самостійність не може бути успішною. Тому й своїм головним завданням сьогодні у праці для допомоги українському рухові опору на Батьківщині ми вважаємо всіляку допомогу передусім такій "революції свідомости": через відповідну видавничу діяльність, через використання радіомовлення тощо.

5. *Розглядаючи легальні і нелегальні, мирні ненасильницькі й підпільні та можливі в відповідних обставинах і збройні форми боротьби за українські національні цілі, як рівнорядні в загально-українській національно-політичній стратегії й тактиці, УРДП відкидає й осуджує всякі спроби окремих кіл і осіб серед української політичної еміграції розбивати її на протилежні та ворогуючі поміж собою табори за ознаками їхніх поглядів на перевагу тієї чи іншої форми боротьби в даний час.* Зокрема ж ми гостро осуджуємо безвідповідальне та суттю своєю провокативне начіплювання штучно вигаданих ярликів образливого звучання (на зразок — "реалітетники", "капітулянти" і навіть "совєтофіли"), що ними, на жаль, послуговуються навіть чільні особи, перетвореного тепер на "ідеологічний центр", раніше Державного Центру й УНРади (особливо ж це стосується колишніх членів нашої партії, що відійшли від її основних ідейно-політичних постулятів). Ми ще раз заявляємо, що *ні на Батьківщині, ні на еміграції, ніхто з тих, хто прагне усамостійнення України в будь-якій формі її державности і будь-якими шляхами й засобами, не може підлягати злобним окресленням і нечесним нападам усередині однієї у своєму протиставленні Москві української національної цілости. Бо всі форми змагання українських національних сил за конкретні національні цілі, що лежать на шляху до остаточних цілей, творять один процес українського національно-політичного змагання.*

6. Саме тому, що ми розглядаємо всі форми змагання за українські національні цілі як один національно-політичний процес, усі складники якого, так чи інакше, мають свої відповідники й серед української політичної еміграції, *ми вважаємо, що й наша еміграція, в усій своїй різноманітності поглядів та їх репрезентацій у вигляді різних політичних середовищ, повинна творити собою одну політичну цілість з одним політичним центром — "від крайньо правих, до крайньо лівих", за словами І. П. Багряного.* Таким центром УРДП протягом довшого періоду своєї діяльности вважала (та всіма своїми силами розбудовувала) Українську Національну Раду на базі Державного Центру УНР як міжпартійної демократично-парляментарної установи. Та, на жаль, УНРада не тільки не змогла стати насправді таким центром, а навіть перетворилася останніми роками на свою протилежність, ставши ідеологічно-партійним центром одного політичного середовища і одного напрямку політичної думки. *Щоб стати знову базою для єднання всіх політичних організацій, потрібно було б цілковите відновлення в УНРаді засад послідовної демократії тоб-то повернення до плятформи домовлення 1948 року, а також послідовне достосування політики УНРади до подій в Україні, яке в Декларації на Першій сесії УНРади було сформульоване так: "щоб у ній (УНРаді) відчувався якнай-*

НОВЕ ЧИСЛО УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА

Вже появилося нове число єдиного українського журналу поза Україною. В журналі находимо статті, рецензії, наукову хроніку. Тематика цього видання, як і попередніх, переважно з минулого. Ціна одного числа 6.00 дол., річна передплата — 14 дол. для членів Українського історичного товариства і 16 дол. для нечленів.

У видавництві цього Т-ва вийшла нова праця Богдана Винаря, монографія під назвою "Розвиток економічної думки в Київській Русі". Це перша частина з запланованої студії автора з історії української економічної думки.

живіший морально-політичний контакт із сьогоднішньою Україною, яка день-у-день усіма можливими засобами змагається за своє історичне бути чи не бути".

7. Оскільки фактично природній розподіл українських політичних середовищ на еміґрації іде в основному по лінії відмінностей двох *підходів* до проблеми змагання за українські національні цілі сьогодні — "внутрішнього" і "зовнішнього" щодо України підходів, які збігаються також *з двома (національною демократичною і націоналістичною консервативною) ідеологічними концепціями,* то ми вважаємо, що в цьому закладені також підстави для *такої перебудови українського політичного життя на еміґрації, яка означала б створення рівноваги двох партійних бльоків в єдиній організованій українській цілості.* Маючи на увазі той факт, що націоналістичний консервативний бльок уже не тільки організований, але він, по суті, вже й монополізував організоване життя української політичної еміґрації, *тепер на черзі, як невідкладне для нас завдання, є організаційне скріплення демократичного бльоку. Саме в цьому напрямі, на нашу думку, мусить бути спрямоване здійснення, заініційоване нашою партією разом з іншими співзвучними політичними середовищами, акції Конґресу Української Вільної Політичної Думки* (КУВПД).

8. Маючи це на увазі і на цій базі з'їзд доручає новообраним органам УРДП при веденні практичної політики керуватися наступним: коли б не вдалося відновити УНРаду, як центр поєднання всіх політичних організацій, прагнути до того, щоб скріпити СКВУ шляхом включення в його структуру політичного сектору, а в тому числі і демократичного бльоку і перетворення СКВУ в найбільш авторитетний політичний і громадський центр світового українства.

9. Та за всіх умов на найближчий час, що припадає до наступного з'їзду УРДП, нашим основним завданням залишається й далі *розбудова та скріплення нашої партії,* зокрема ж — конкретних засобів нашої діяльности *на головному для нас відтинку — ідейно-політичної праці.* Для цього найперше мусимо *розбудувати міцну матеріяльну базу для нашої пресово-видавничої діяльности.* Саме на цьому відтинку доручаємо новообраним керівним органам партії зосередити максимум уваги.

10. Особливо важливим завданням нашої партії на сучасному етапі є зміцнення організаційної бази діяльности через поширення членства за рахунок молоді, зокрема ж тієї, що виростає в близьких до нас молодечих виховних організаціях. З цією метою необхідно зокрема *зактивізувати в керівних органах партії вже включену в партійну діяльність молодь.* А саме керівництво партії, вибране цим з'їздом, зобов'язати *провадити дальшу працю саме з орієнтацією на омолодження, як членського складу, так і керівництва партії.* В цьому сенсі розпочата 7-им з'їздом нова каденція діяльности має бути переходовою для здійснення цієї мети, і нове керівництво зобов'язане на протязі цієї каденції *створити умови для ідейно-політичного формування і виявлення ініціятиви представників молодших поколінь у нашій партії, зокрема ж — у розумінні розробки програмово-організаційних змін для наступного з'їзду.*

11. Окремі постанови з'їзду:

1. Час і події на Батьківщині та документи українського самвидаву останніх років виразно свідчать про те, що *постуляти, проголошені нашою Програмою, схваленою попереднім з'їздом, є правильні та залишаються незмінно актуальними й надалі.* Тому ми мусимо *продовжувати свою працю на базі "Політичних настанов" нашої Програми, зокрема ж — маючи на увазі нашу морально-політичну причетність до змагання за українські національні цілі в умовах Української РСР сьогодні.*

2. З'їзд доручає новообраним керівним органам партії продовжувати започатковану попереднім керівництвом співпрацю з Організацією Українських Націоналістів за кордоном (ОУНз), Українським Національно-Демократичним Об'єднанням (УНДО) та з безпартійними демократичними колами в справі переведення акції Конґресу Української Вільної Політичної Думки (КУВПД). З'їзд стверджує всі моральні і матеріяльні зобов'язання попереднього керівництва щодо цієї акції та закликає членство активно підтримувати всі акції КУВПД в країнах своєї діяльности.

СПІЛЬНИЙ ДІЯЛОГ

18 березня ц.р. відбулася зустріч представників КУК-Онтаріо і КУК-Торонто (д-р Глібович, М. Вавришин, Ю. Микитин, І. Григорович) з представниками Канадського Жидівського Конґресу. Зустріч відбулася з метою обговорити пропонований закон управи Норт Йорк, яка хоче вимагати, щоб всі школи мали площу не менше двох акрів. КУК погодився виступити проти такого закону, який обмежував би школи до тих, котрі могли б собі позволити на таку площу і рівночасно діяв би проти меншостей, котрі не мають можливостей будувати великі школи.

Крім цього, на сходинах були обговорені справи навчання другої і третьої мови і справи багатокультурности. Було рішено продовжувати спільний діялог, щодо справ взаємного зацікавлення, зокрема в справах освіти й культури.

Іван БЕРЕЖНИЙ

ЧАРІВНА ФЛЬОРІДА

Фльоріда — півострів у найпівденнішій частині Сполучених Штатів Америки. З давніх-давен цю частину країни називають найкращим курортом світу. Я нічого не бачу тут найкращого. Та й немає тут ні цілющих джерел, ні інших суто лікувальних засобів. Щоправда, навіть узимку тут справді тепло, а влітку, розуміється, — дуже тепло. Такий клімат приваблює і спокушає старих людей, вони бо можуть тут зиму й літо безпечно жити і не кашляти...

Але в зимову пору не тільки старенькими людям подобається славна Фльоріда — від початку грудня до кінця березня сюди напливають сотні тисяч людей середнього віку і молоді — і чудово проводять по-літньому час і оздоровлюються, купаючись і засмагаючи на сонці.

Чимало людей, що приїздять сюди з далеких північних міст Америки чи Европи, називають клімат Фльоріди тропічним. Я з цим погодитись не можу, бо я жив і працював 8 років у Південній Америці — у Венесуелі, Коломбії, Панамі, Гвіяні, Чіле, Перу, Еквадорі, Бразілії, на багатьох островах поблизу Екватора — і добре знаю, що таке тропічний клімат.

Головне курортне місто Фльоріди — Маямі, відоме в усьому світі; воно має вже понад мільйон населення. Столиця Фльоріди — Талагасі, це місто лежить у північній частині півострова. Чудове місто! Південна частина Фльоріди — це майже непрохідні болота, де ніхто й не живе. Але через ті болота прокладено асфальтові дороги — це велике досягнення. Біля Маямі на засипаних болотах збудовано один із найбільших у світі аеропортів. За офіційними даними сюди прибуло в 1947 р. пів мільйона пасажирів, у 1960 — 3.115.000, а в 1974 — до 35.000.000...

Відвідав я і Кі Вест, що знаходиться на віддалі 167 миль на південь від Маямі і розташований на останньому острові із сотні островів, розкиданих на різній віддалі один від одного і сполучених мостами, що висять над океаном. У деяких місцях довжина цих мостів доходить до 10 миль. На багатьох цих островах — тисячі відпочивальників, а на більших із них — і цілі містечка з постійними мешканцями. Вода в океані, коли дивитися з мостів, виблискує різними кольорами, що робить подорож іще цікавішою.

...Маямі Біч — це найбільший і найбагатший курорт світу. Тут на кол. болотах побудовано безліч величезних готелів, у яких щороку спиняються мільйони гостей з Америки й цілого світу, даючи власникам мільярдові прибутки. Хто тільки не дивується, як це можна було спорудити на болотах 20-25-поверхові будівлі. Один із великих багачів на Маямі Біч — Бен Новак має пречудовий готель "Фонтенебло"; це ціле місто з ресторанами, крамницями та багатьма розвагоовими місцями. У залях цього готелю для бенкетів та в ресторанах може засісти нараз до 9.000 осіб. Майже такий же готель "Амерікана" — нещодавно збудований. Тепер щороку в цьому готелі вибирають королеву краси США.

Маямі Біч розташований на 24 островах, більшість яких — штучні, насипані. Від'ємною стороною Маямі Бічу є недостатня кількість відкритих для публіки пляжів, дерев'яних хідників уздовж берега; такі хідники є у Вайлдвуді, в Атлантік Сіті та інших місцях у Нью-Джерсі, в штаті Нью-Йорк. Як це не дивно, всі готелі мають свої купальні басейни з прісною водою, в яких сотні і тисячі відпочивальників в тісноті купаються — чомусь уникаючи купатися в океані. Диво дивне: летіти тисячі миль літаком сюди — і не купатися в океані! Абсолютна більшість прибулих до Фльоріди гостей, коли винаймають місце в готелі, запитують: "Чи є тут басейн?" і якщо немає басейну, ідуть геть — шукати місце з басейном...

...З-поміж слов'ян, мабуть, найпершими поселилися більш-менш компактною групою в Фльоріді росіяни — десь у 20-ті роки. Це російські еміґранти після революції 1917 р. Вони так тут освоїлися, що могли брати участь у самоврядуванні цього штату, а дехто з них устиг добре розбагатіти. Щодо їх імен, то найвідоміші такі: А. Сахановський, А. Кононов, М. Вавилов, генерал Н. І. Єгоров, син поміщика Мусіна-Пушкіна — Олег Пушкін, який був свого часу навіть мером Маямі Бічу. Після росіян — за чисельністю й активністю — тут ідуть українці, переважно прибулі після Другої світової війни. Менш помітними тут були й давніші українські поселенці, які відкрили свій українсько-американський клюб, що й тепер діє.

Українців нараховують тут (південь Фльоріди) до 3.000, вони мають близько 80 готелів і мотелів, вартістю від 100.000 до 2.000.000 дол. У районі Маямі українці мають дві церкви — православну й католицьку. При церквах діють початкові школи українознавства, а при державній середній школі є одна українська школа підвищеного рівня, що перебуває на державному утриманні. Ініціятором створення цієї школи був о. Михайло Гришко, настоятель української православної церкви. Є тут декілька добрих українських організацій, а серед них і асоціяція купців та професіоналістів, союз українок, три асекураційні товариства — Народня поміч, Робітничий союз, Народній союз, відділ УККА та ін. У Маямі є два широко відомих хори, одна танкова група. Всі ці організації беруть активну участь у національних українських святах.

Щороку в Маямі відбувається міжнаціональний фестиваль, у якому завжди беруть участь українці з дуже добрим успіхом.

Громадсько-політичних організацій тут небагато, а справді діяльною є ОЧСУ.

Кілька слів про наймолодшу еміґрацію з Куби. Протягом останніх 15 років понад мільйон кубінців покинули свою країну, не бажаючи жити під диктаторським режимом Фіделя Руса Кастро. Востаннє я сам побував на Кубі 1955 р. Найбільше сподобалася мені Гавана — це був справжній веселий рай на землі. Я дуже добре розумію цих кубінців: вони так само, як і ми, з великим болем у серці розлучалися з рідним краєм. Спершу майже всі кубінські втікачі прибували до Маямі, а потім поволі роз'їжджалися на працю до інших міст Америки. Ті, що лишилися в Маямі, заклали тут Нову Гавану: вони закупили велику кількість будинків, готелів, відкрили свої крамниці, театри, кабаре, фабрики. У Новій Гавані залунали на вулицях чудові еспанські мелодії. Ці кубінці зуміли за короткий час створити для себе змістовне й красиве життя на чужині. Як правило, ці кубінці дуже добре ставляться до українців, досить часто приходять на українські забави та інші товариські зустрічі.

Останнім часом почали масово прибувати до Фльоріди жиди з СРСР, отже й з України — і з ними українці дуже легко порозуміваються і в приязні відбувають цікаві розмови.

Крім кліматичних принад, південна частина Фльоріди має чимало інших позитивів: тут порівняно дешевше все — хати, харчі, одяг і взуття (зимового ж не треба), не потрібно огрівати мешкань. Людям із невеликим достатком тут легше прожити, а старшим — особливо, бо й здоровішими себе почувають вони тут, менше доводиться їм до лікарів ходити й витрачатися на ліки. А тим, що придбавають собі доми й живуть постійно, уряд цього штату дає чималі пільги — тим заохочуючи інших мати свою хату і жити в теплій і чарівній Фльориді.

Наближаючись уже до пенсійного віку, ми з дружиною також придбали собі тут мотель з кількома апартаментами і хочемо в теплі прожити до кінця свого віку. А ось і наша адреса:

JUDITH APTS. MOTEL
Ivan & Eufrocinn Bereshny, owner-manager
504 N.E. 3rd St. — Hallandale, Fla. 33009
Phone: 1-305-923-2620
Yearly or seasonal, day, week, month.
1 bedroom-efficiency. Walking distance to shopping, ocean, horse & dog tracks

---

З НОВИХ ВИДАНЬ

Недавно вийшла з друку праця
Д-РА ВАСИЛЯ ВИТВИЦЬКОГО
про життя і творчість визначного українського композитора 18-го стол.
МАКСИМА БЕРЕЗОВСЬКОГО
Монографію можна замовляти у видавництві:
M. P. Kots
1215 — 17 Summit Ave.
Jersey City, N. J. 07307, USA

Про рік заснування УВАН у Канаді

Уже дані з першого року заснування УВАН у Канаді (13 березня 1949, Вінніпеґ) свідчать про її знаменитий початок наукової діяльности, що став визначальним на ціле 25-річчя (1949-1974).

У 1952 році віцепрезидент Президії проф. Л. Білецький відзначав:

"Українська Вільна Академія Наук у Канаді й Президія УВАН у Вінніпезі закінчує *третій рік* (підкреслення моє. С.П.) своєї діяльности. Ніби невеликий відтинок часу: неповних три роки від першого виступу УВАН у Вінніпезі — першої наукової Сесії УВАН дня 13 березня 1949, присвяченої Генієві України, Т. Шевченкові, але він пройшов плідно як багатьма науковими й науково-популярними доповідями й сесіями, так і науковими виданнями, так врешті й контактами й зв'язками з чужим науковим світом."

Ту ж дату заснування Академії подає і Андрій Григорович у "Хронології українсько-канадійської історії" (англійський текст, с. 34):

1949: Ukrainian Free Academy of Sciences — UVAN of Canada inaugurates its activities in Canada on March 13 in Winnipeg. President: Prof. Dmytro Doroshenko. Vice-President: Leonid Bilecky. Secretary-Treasurer: Prof. Jaroslav B. Rudnyckyj. ,

Про першу Сесію УВАН у Канаді 13 березня 1949, присвячену Шевченкові, широко писала українська, а також англомовна преса ("Фрі Пресс", "Трібюн").

Відзначені факти з діяльности Академії в 1949 році неодноразово потверджував і перший секретар Президії новозаснованої УВАН проф. Яр. Рудницький та інші сучасники. Перелік їх (фактів) зайняв би цілу сторінку (див. "Бюлетень Гуманістичного Відділу УВАН", ч. 17, 21, 2; 1974, стор. 3).

За всі роки — аж до 25-річного ювілею (1949-1974) — Академія проробила величезну наукову та видавничу працю. Досить відзначити з того Серії "Славістики", "Ономастики" та "Бібліографії" й особливо — "Етимологічного словника" проф. Яр Рудницького, що закріпив ім'я й авторитет канадської УВАН у світі.

Відомо, що 1974 рік — ювілейний рік 25-річчя заснування УВАН у Канаді (1949-1974). Переносити дату її заснування на 1950 рік — означало б перекреслювати всю велику наукову працю Академії за 1949 рік, кидати тінь непошани на її фундаторів.

Історія не дозволяє такої вільности з відомими датами та фактами загально-громадського значення. Теперішня криза УВАН у Канаді не може бути підставою для цього.

С. Погорілий

Степан ЧОРНІЙ

В ПОРТАХ АРХІПЕЛАҐУ

Олександер Солженіцин. Архіпелаґ ГУЛаґ 1918-1956, YMCA Press, Paris, 1973-1974. I том, 606 ст., II том 657 ст.

У грудні 1973 р. в Парижі появився перший том блискучого твору Олександра Солженіцина **Архіпелаг ҐУЛаг,** а влітку 1974 р. другий том.

Поява цієї знаменитої книги спричинила хвилю протестів і лайок з боку совєтської адміністрації, що було прелюдією до "видворення" письменника-лавреата за межі Радянського Союзу.

У вступі до цієї унікальної праці О. Солженіцин заявив, що в його творі **ҐУЛаґ** немає видуманих осіб ані подій. Люди і місця виступають під справжніми іменами. Автор-дисидент присвятив цей твір усім, "кому не вистачило життя про це розказати".

У своєму творі **Архіпелаґ ҐУЛаґ** О. Солженіцин показав усьому світові страхітливі злочини кремлівських керівників та їх помічників у безчисленних концентраційних таборах і тюрмах совєтської "найдемократичнішої у світі" імперії.

В обидвох томах **ҐУЛаґу** Солженіцин детально та з великою викривальною силою змалював події від 1918 до 1956 року. Автор документально доказав, що терор над населенням СРСР датується не з приходом до влади Й. Сталіна, а терор цей процвітав від самого початку Жовтневої революції, тобто — концентраційні табори — ті жахливі інституції невільництва XX століття з суворим режимом і масовими розстрілами — створив ще "батько" революції В. Ленін.

Факт цей має велике історичне значення, бо загал населення в СРСР, а зокрема Захід, був того переконання, що це тільки Сталін був кровожадним тираном і розстрілював сотнями тисяч невинних людей та відправляв на каторжні роботи в концтабори Архіпелаґу (ГУЛаґ = Главное Управленіє Лаґерей) в лабети ЧК-ГПУ-НКВД-КГБ, працівники яких вербувались переважно із кримінальних посіпак. (Том I, ст. 39-49).

Починаючи з листопада 1917 р., почалися масові арешти кадетів, поміщицьких родин, есерів, меншовиків, священиків, ченців, письменників, науковців, працівників мистецтва, студентів, селян та робітників.

На початку 1930 р. судять членів СВУ (Союз Визволення України) на чолі з такими визначними науковцями як проф. С. Єфремов, Чеховський, Ніковський.

Описує теж Солженіцин страхіття 1932-1933 років, коли то відбувалося масове переселення селянства в неосяжні сибірські простори під чорні крила ГУЛаґу, а зокрема українського селянства. Прологом до цього переселення був страшний голод, штучно зорганізований кремлівською клікою, внаслідок якого згинуло понад сім мільйонів українських чесних селян-хліборобів. Солженіцин називає це етнічною катастрофою та жахливим злочином народовбивства. (Том I, ст. 66).

Відбуваються судилища за спробу здійснення права будь-якої республіки на вихід із Союзу. Навіть якщо все населення республіки бажало б відокремитися, а в Москві цього не хотіли б, відокремлення буде насиллям. І так, усі естонські, латвійські, українські і туркестанські націоналісти легко діставали за цим пунктом свої десять і двадцять п'ять. (Том I, ст. 73).

При відступі перед німцями в 1941 р. злочинці-каґебешники вимордували політв'язнів у камерах Львівської, Ровенської, Таллінської і багатьох інших в'язниць. (Том I, ст. 89).

Кремлівські диктатори переселяли цілі народи з рідної землі, обвинувачуючи їх у співпраці з німцями. У 1943 році вислано калмиків, чеченців, кабардинців та інгушів, а в 1944 р. кримських татар. (Том I, ст. 94).

Як чекісти-каґебешники під командою Ф. Дзержинського, Яґоди, Єжова та Л. Берії поводилися жорстоко й безкарно, свідчить такий факт: в одній авіяційній частині на Далекому Сході перед корейською війною один підполковник, який повернувся з відрядження, довідався, що його дружина в лікарні. Від лікаря він одержав інформацію, що її статеві органи ушкоджені з причини патологічного полового акту. Дружина призналась, що мала зносини з каґебистом (ст. лейтенантом спецвідділу їх авіячастини). В пориві гніву підполковник побіг до кабінету каґебіста, вихватив пістолет і погрожував, що вб'є його. Але дуже швидко каґебешник змусив підполковника зм'якнути і вийти пригнобленим і нещасним; грозив, що згноїть його в найстрашнішому концтаборі. Наказав йому прийняти дружину, яка є, жити з нею, не сміти розводитися ні жалуватися. Та ось ще один приклад: завідувач РайПо В. Власов улаштував продаж мануфактури для партактиву, а дружина прокурора Русова не могла купити, бо її на той час не було, і Власов не догадався їй залишити. Та ще ось: привів прокурор Русов у закриту "партстолову" (що були в 30-их роках) приятеля, який не мав туди прикріплення (тобто нижчий по чину), а завідувач їдальнею не дозволив подати приятелеві обід. Прокурор вимагав від Власова покарати завідувача їдальнею, а Власов не покарав. І зарахували його до правої опозиції та віддали на розправу органам КГБ.

Дуже гостро засудив О. Солженіцин політично-стратегічну короткозорість Рузвельта і Черчіля, що віддали Східню Европу на поталу Москві. І коли? Тоді, коли Америка вже мала атомову бомбу, Рузвельт і Черчіль платили европейською територією Сталінові за те, щоб не відмовився

загарбати японцям Манджурію, зміцнити в Китаї Мао-дзе-Дуна, а в Північній Кореї — Кім-ір Сена! "Хіба ж це не було убозтво політичного розрахунку?" — запитує Солженіцин.

За підрахунком професора статистики Курганова Солженіцин подає, що кремлівський тоталітарний режим знищив шістдесят шість мільйонів людей від революції 1917 р. до 1959 року. І нічого дивного, бо коли лише за невиконання норми в'язнів залишали в лісі, де вони замерзали на смерть (так замерзло 150 осіб у грудні 1928 р. в Карелії. (Том II, ст. 54). Або на Кем-Устінському тракті недалеко містечка Кути в лютому 1929 року роту політв'язнів (приблизно 100 людей) за невиконання норми загнали на вогнище, де вони згоріли. Або на іншому промощуванні шляху чекіст Гашідзе наказував закладати в скалу динаміт, посилав туди політв'язнів, а сам дивився в бінокль, як вибухала скала разом із живими людьми. (Том II, ст. 54). (Чому ж їх не судили в Нюренберзі разом із нацистами? — С. Ч.).

Гіркої долі в совєтських катівнях та невільничих таборах сьорбнули теж підлітки й діти. Солженіцин описує, наприклад, як у колгоспному клюбі бавилися діти; вони боролися і спинами зірвали якийсь плакат. Двох старших засудили по 58-й. (Згідно з указом 1935 р. діти за свої проступки відповідають карно від дванадцятого року життя). Шістнадцятилітній учень-чуваш зробив помилку в нерідній для нього російській мові, пишучи "лозунг" (слоган) у стінгазеті. Одержав 5 років по 58-й. (Том II, ст. 288).

У книзі Солженіцина **Архіпелаг ГУЛаг** читач довідається про жахітливе мордерство політв'язнів у 1937 р. в сибірських концтаборах під керівництвом сталінського посіпаки Кашкетіна. (Це той самий Кашкетін, що розстріляв Л. Курбаса, М. Куліша, М. Ірчана, Г. Епіка, М. Зерова, О. Шумського. К. Максимовича та інших українських діячів культури й науки — С. Ч.).

Методи знищування політв'язнів, якими користувалися "доблесні" воїни Сталіна з голубими кантами, були різні і нічим не відрізнялись від метод нацистського Гестапо. Кожний виводив колону політв'язнів у тундру, де близько не було ніяких осель. Потроху конвоїри відставали, ніби від утоми і раптово відкривали по колоні кулеметний огонь. Нещасні жертви падали на сніг. Поранених добивали кольтами осатанілі каґебисти. Недалеко були приготовлені ями, куди зносили помордованих. (II, ст. 381-383).

Відділи вбивць — оперчекістів і конвоїрів, що брали участь у кашкетінських розстрілах, — теж згодом розстріляно, щоб не було свідків. Та й самого Кашкетіна розстріляно в Лефортові у 1939 році. А в іншому місці масового вбивства на Апаку (концтабір на ріці Печорі) ночами виводили політв'язнів за зону, де стояв будинок III частини. Нещасних брали поодинці до кімнати. Там на них звалювались озвірілі каґебисти, затикали уста лахміттям, зв'язували руки і по п'ять-сім осіб видали на віз і відвозили на табірний двинтар. Тут скидали нещасних у великі готові ями і ЖИВИХ ЗАКОПУВАЛИ! (II, ст. 383). Ось до чого дочекались бідолахи від своєї ж "народної влади" у цивілізованому двадцятому столітті!

Щоб більше принизити і познущатись над політв'язнями, адміністрація ГУЛаґу віддавала їх на поталу блатним (кримінальним злочинцям). Злодії і рецидивісти мали абсолютну владу над політв'язнями — селянами, робітниками та інтеліґенцією, — владу, якої вони не мали ніколи в історії в ніякій країні і на волі про таку владу вони не могли б і подумати. А в концтаборах "блюстітелі порядка" віддавали цим бандюгам політв'язнів як рабів.

Автор-гуманіст показав усьому світові справжнє обличчя совєтських володарів-катів. Кожну подію, кожний найменший епізод О. Солженіцин змалював надзвичайно майстерно, оригінально й переконливо при допомозі добірливої лексики і своєрідної мовної конструкції, що й дало змогу великому письменникові створити своєрідний переконливо-викривальний стиль.

Як Солженіцин, так і ми віримо, що вже не за горами той час, коли совєтська тюрма народів розвалиться, і визволені народи приведуть на неминучий всенародний суд своїх деспотів-злочинців. І справедлива буде кара вільного народного трибуналу всім деспотам-тиранам за сльози, муки і кров мільйонів жертв замучених у совєтських таборах смерти.

ФУНДАЦІЯ ІМЕНИ ІВАНА БАГРЯНОГО

влаштовує

23 серпня (субота) 1975 р.

ЗУСТРІЧ ЖІНОК

КОНЦЕРТ І БЕНКЕТ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНЬОГО РОКУ ЖІНКИ ТА ПЕРЕСЛІДУВАНИХ ЖІНОК В УКРАЇНІ

на оселі ОДУМ-у "КИЇВ", Аккорд, Н.Й., США
Тел.: 914-626-7715

ЗУСТРІЧ відкриє о 2-ій год. дня голова Управи Фундації **Галина Воскобійник.** Цікаві короткі реферати про репресованих жінок в Україні та про жіночий рух у вільному світі і пов'язане з цим виховання молоді прочитають **Надія Сеник** і **Лідія Григоренко.**

КОНЦЕРТ включає гостинні виступи **Ганни Шерей, Григорія Китастого, Олени Зам'ятої, Петра** і **Ліди Китастих,** квартету жінок-бандуристок, Валі ГУРСЬКОЇ із деклямаціями та інші мистецькі точки. Також буде **показ оригінальної народньої ноші** різних областей України із колекції **Олександри Крупи.**

БЕНКЕТ із несподіванками відбудеться вечером.

Дохід з бенкету і концерту призначається на Фундацію ім. І. Багряного.

Запрошуємо всіх жінок прибути з своїми родинами на зустріч, концерт і бенкет, щоб разом гарно і цікаво відзначити рік жінки та побувати на свіжому повітрі в зелених горах Кетскіл.

Жінки Фундації ім. І. Багряного

25-РІЧЧЯ ЖУРНАЛУ "НОВІ ДНІ"

Інтерв'ю Кирила ЦЕПЕНДИ, редактора українсь кої радіопрограми "Гомін України" в Детройті, з головним редактором "Н. Д." Д. В. КИСЛИЦЕЮ. — Передано 7-го червня 1975 р.

ЦЕПЕНДА: Ваш журнал, пане редакторе, переступив уже поріг першого чвертьстоліття свого існування. Я певен, що наші слухачі міста Детройту — серед них же Ви маєте чимало читачів свого журналу — будуть цікаві знати з першої руки про 25-літню історію "Нових Днів".

КИСЛИЦЯ: Коли мова про історію, то вона така. Журнал "Нові дні" виходить від СІЧНЯ 1950 року — як універсальний ілюстрований місячник. Видавцем і редактором його цілих 20 років був сл. п. Петро Волиняк. Після його смерти в грудні 1969 року, цебто від січня 1970 року, видає журнал видавнича спілка "Нові дні", а редагує колегія. У грудні минулого року ми формально відсвяткували ювілей свого журналу.

Ц.: Чи ввесь цей час журнал друкувався в Канаді?

К.: Ні, перший рік після смерти Волиняка ми вимушені були друкувати журнал у Детройті — в друкарні Петра Майсюри, який відповідав і за адміністрацію

Ц.: Прошу сказати кілька слів про перехід журналу від одноособового господаря й редактора до видавничої спілки й редакційної колегії, отже — як це відбувалося і що змінилося?

К.: Перехід відбувався після катастрофи і в умовах непевности й розгублености. Журнал був приватною власністю Петра Волиняка, отже формальність вимагала, щоб спілка відкупила його від дочки покійного (фактично — від опікунів). Що ми й зробили — відкупили за ОДИН доляр, але—з боргами близько двох тисяч (друкарня, пошта тощо). Спілка наша не мала на початку ні цента, охочих погасити той борг, відважних чи необачних узяти на плечі журнал, цебто видавати й редаґувати його, — не знайшлося в Торонто. Там бо запанував настрій: "Умер Волиняк — умерли й "Нові Дні". Так там говорили, ще й покликаючись на долю "Листів до приятелів" після смерти сл. п. д-ра Миколи Шлемкевича. Тому ініціятиву взяли люди з-поза Торонто — їх тоді називали в Торонто необачними й наївними ризикантами. От і дійшло було до того, що перший рік ми друкували "Нові Дні" в Детройті.

Ц.: А чим пояснити таку обачність і песимізм у Торонто?

К.: Усі приятелі "Нових Днів" дуже добре знали, як багато праці й муки Волиняк укладав у той журнал, перебиваючись із хліба на воду...

Ц.: Як же, кінець кінцем, ви вийшли з фінансових труднощів і запевнили постійний і безперервний вихід журналу, переступивши вже поріг чвертьстолітнього віку його?

К.: Поперше, на заклик Ініціятивної групи майже одностайно відгукнулися читачі — з вимогою далі видавати журнал, відновлювали передплату й присилали пожертви, а друкування й розсилання журналу з Детройту робилося з мінімальними видатками; подруге, редакція взялася й продовжувала працювати без ніякої винагороди, як і всі наші автори та дописувачі.

Ц.: Отже, перехід — хоч і тимчасовий — до Детройту поміг вам урятувати "Нові Дні"?

К.: Дуже поміг. І це слід завдячувати таким людям тут: Петрові Майсюрі за друкування й адміністрацію та всі клопоти (він нічого не заробляв — ще й докладав до журналу!), при чому завдячувати не тільки йому самому, а й усій його родині; завдячувати тим, що друкувати помагали Майсюрі за наймінімальніщу плату — о. Олександер Биковець та Петро Сулківський, а в адміністрації та робити експедицію помагали пані-матка Валентина Биковець, п. Панас Динник, Марія Сулківська та ін. Велика подяка належить за допомогу мені в редаґуванні журналу й вичитуванні коректи о. Ол. Биковцеві та п. Михайлові Смикові — без ніякої за те винагороди. Окремо хочу відзначити — велику моральну підтримку й допомогу мені в доборі матеріялу для журналу, писанням фахових статтей — д-рові Василеві Витвицькому, а в поширенні журналу (приєднання нових передплатників) пані Одарці Витвицькій та Любі Журі.

Ц.: Чи виплачує тепер ваше видавництво гонорар за статті, бодай за спеціяльно замовлені?

К.: Так, дуже скромний це гонорар, я сказав би — символічний. Але й це має велике значення: автори вдячні й за скромне відзначення їхнього труду — і частіше присилають зовсім не символічні статті.

Ц.: Як тепер стоїть у вас справа з авторами і дописувачами?

К.: Мало сказати — задовільно, цілком добре! Коло співпрацівників тепер ширше, ніж було за нашого попередника.

Ц.: Коли так, то треба думати, що вам зовсім легко редаґувати журнал — мавши і редколеґію, якої не мав ваш попередник?

К.: Тільки на душі легше, а на руки й на голову не може бути легше. Редколеґія, до вашого відома, — дуже символічне поняття в еміґраційних виданнях, включно із "Сучасністю" (теж місячний журнал).

Ц.: Яка основна тематика вашого журналу? На що саме ви найбільше скеровуєте увагу своїх читачів на еміґрації?

К.: Рамки універсального журналу необмежені, але в силу обставин у журналі постійно переважає тематика літературна, культурна взагалі, популярно-наукова, освітньо-виховна. Рідше друкуємо статті на суто політичні теми, вважаючи політику за привілей партійної преси. "Нові Дні" були й лишаються журналом загальноукраїн-

ським, надпартійним і надконфесійним, так вони можуть краще виконувати свою місію в тих ділянках, про які мало дбає або не може дбати партійна чи конфесійна преса, обмежена вузьким колом співпрацівників.

Одним із першочергових завдань української діяспори є збереження рідної мови, отже справа нашого шкільництва — і про це ми в "Нових Днях" стараємось говорити на повний голос. "Нові Дні" всією силою і беззастережно підтримують і пропаґують справу українознавчих студій у Гарвардському університеті — це бо найповажніше з усіх наших зусиль, український Гарвард може і мусить виконати епохальну місію для України, де наша наука і культура опинилися під загрозою. Ось чому в "Нових Днях" ми й скеровуємо увагу нашої еміґрації на такі справи, закликаючи не шкодувати на науку, освіту й культуру навіть найбільших зусиль і коштів.

А щоб наше слово в "Нових Днях" авторитетно звучало, ми стараємось тримати журнал на належному культурному рівні, залучаючи до співпраці наші кращі наукові й культурні сили.

Ц.: Що видає ваше видавництво — поза "Новими Днями"?

К.: Переважно шкільні підручники, як це робив і наш попередник Петро Волиняк. Але в міру фінансових можливостей видаємо й інші книжки, як приміром "Приєднання чи возз'єднання" Михайла Брайчевського, "Між двох сил" Вол. Винниченка (перевидання надрукованої в 1918 р. п'єси), збірка оповідань "Буття" Ол. Смотрича, збірки поезій Олекси Гай-Головка та ін.

Ц.: Як редакція "Нових Днів" ставиться до таких справ, як оборона переслідуваних українців в СРСР і діялог з живою Україною?

К.: Ми за оборону і протести, але добре продумані і такі, що бодай не шкодять там нашим переслідуваним. У відповідь на русифікацію, обмеження і переслідування наших наукових і культурних діячів там ми мусимо відповідати тут творенням позитивних вартостей, чого й хочуть сподіватися від нас наші брати і сестри там. Ми не сміємо їх розчаровувати і знеохочувати криком у порожнечу чи бездіяльністю. Ми вже знаємо, як там сприймають наші конструктивні діла, а особливо — як там радіють, що в Гарварді твориться поважний український науковий осередок.

НОВИЙ СПОСІБ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ

Шведські хеміки виготовили драглисту масу для гасіння пожеж, яка діє в тридцять разів швидше за воду і гасить сильне полум'я протягом кількох секунд. Склад маси такий: 97 проц. води, один процент мінерального масла і два проценти рідких полістиленових сполук. Коли маса потрапляє на предмет, що горить, вона блискавично вкриває його тонкою плівкою, перетинаючи доступ кисню. Через 3-4 секунди вогонь загасає.

Визнані українські курси у Віндзорському університеті

На відділі германістики та слов'янознавства Віндзорського університету четвертий рік уже будуть викладатися українознавчі дисциплини. З запроєктованими на 1975-76 навчальний рік це вже буде шість окремих курсів, які зараховуються до основних предметів, що ведуть до ступеня бакалавра.

У 1975-76 навчальному році викладатимуться такі курси:

УКР. 040 — Початковий курс української мови. Буде викладати проф. М. Цап — вівторок і четвер, 4—6 год.

УКР. 111 — Середній курс української мови. Викладатиме маґістер Лариса Приходько — середа, 7—9 год.

УКР. 200 — Огляд української культури. Викл. проф. М. Цап — вівторок, 7—9 г.

УКР. 211 — Підвищений курс української мови. І. Викладатиме проф. Д. Кислиця — четвер, 7—9 год.

На ці курси запрошуються студенти від 18 до 75 років. Студенти віком 60 років і більше приймаються без платні за право навчання.

Учительський факультет університету проєктує впровадити курс методики викладання української мови і видавати свідоцтва на право викладати її в державних школах. У Віндзорі й його околицях відчувається брак таких викладачів.

Рада українських студій має п'ять стипендій для студентів, що запишуться на українські курси.

Закликаємо студентів реєструватися на оголошені курси, звертаючись до University of Windsor, Office of the Registrar, Windsor, Ont. N9B 3P4. Ph. 253-4232, Ext. 203.

Ради українських студій на адресу:

Ukrainian Studies Council
2919 Glenwood Ave.
Windsor, Ont., N9E 2X7.

ПРО ТИХ, ЩО ВІДІЙШЛИ

Літературно-мистецьке товариство в Гамільтоні, Онтаріо, при церкві св. Володимира повідомляє, що в середу 30 квітня 1975 року упокоїлась в Бозі блаженної пам'яти МАРІЯ ІВАНІВНА БІЛОУС (з Полтавщини). Похорон відбувся в Страсну П'ятницю, 2-го травня 1975 р.

Покійна була постійним читачем "Нових Днів", турбувалася за існування журналу, підтримувала його морально й матеріяльно. Тому члени Літературно-мистецького товариства, до якого Покійна належала, склали на НЕВ'ЯНУЧИЙ ВІНОК для неї, замість квітів, 33 доляри на розбудову журналу "Нові Дні".

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО ПРОФ. В. ЧАПЛЕНКА

(З приводу його статті "Справді, безглуздя!" в журналі "Нові Дні" за грудень 1974 р.)

Шановний Василю Кириловичу! Ви дарма дивуєтесь, що я "виявив необізнаність" з Вашими попередніми нотатками чи й статтями на користь "радянський", бо я таки справді їх не читав і свою нотатку в "Свободі" на тему "радянський-совєтський" писав зовсім не в порядку полеміки з Вами (що видно вже з того, що я лише принагідно згадую Вас, а не так, як Ви мене — понад десять разів, у всіх відмінках і щоразу підкреслюючи, що я — Ваш опонент). А не читав я Ваших останніх писань через те, що такі Ваші "квітчасті" вислови-наголовки як ось "Кошелівець харкнув" ("Наша Батьківщина" за минулий рік) вбили остаточно охоту читати будь-які Ваші писання.

По цих вступних заввагах перейдімо до суті справи, яка стосується не лише мене і Вас, а всієї нашої літературної братії, отже, тим самим, цілої нашої громади, в еміграції сущої. *Мова про атмосферу неприязні, образ і сварок, яку Ви, Василю Кириловичу, вносите в середовище українських літераторів, мистців і науковців.*

Спочатку я хотів був зіґнорувати Ваше напасливе "Справді, безглуздя!", вміщене в грудневому числі журн. "Нові дні". Але почавши читати "з обох кінців", побачив, що Ви зовсім "пустилися берега", уроївши в своїй голові справді — за висловом небіжчика Т. Осьмачки — "щось несосвітенне": ніби я з редакцією щоденника "Свобода" *у змові* і "хотів "лінґвістично" обґрунтувати" (дослівно так Ви пишете про мене в передостанньому абзаці своєї статті) якусь Вами скритиковану в тих же "Нових днях" примітку "Свободи".

Отаке "чудо та диво"! А я й тої примітки не читав, бо був зайнятий більш важливими справами.

Та найбільше вражає тут ось що: *як може бути видно ТЕ, ЧОГО НЕ ВИДНО, а що лише роїться у Вашій голові?!*

Оця Ваша підозріливість, а звідси і роздратовання та злість водили Вашим пером на протязі всієї Вашої довжелезної статті в "Нових днях".

Та Ви цього й не приховуєте: в останньому абзаці статті, вимахуючи новознайденою зброєю —"хвостом у реп'яхах", Ви зловтішаєтесь наперед, заявляючи (цитую): "Але я гадаю, *що після отієї моєї статті його* (тобто мене — А. Ю.), *справді "занудить"*. (Підкресл. моє — *А. Ю.*).

От саме прикінцеві абзаци Вашої статті й викривають, освітливши наче рефлектором, усю "реп'яхову" настанову Вашої велетенської "лінґвістичної будови", яку Ви з ретельністю, гідною кращого вжитку, спорудили з настяганих звідусіль, історично-літературних фактів, починаючи з "Чорної Ради" П. Куліша і кінчаючи Жовтобрюховою "Мовою української періодичної преси". І вся та Ваша "Сізіфова праця" в цім випадку ні до чого! Бо я в своїй нотатці *"Радянська дурійка"**), яка Вас так зіритувала, аж ніяк не заперечував українських слів *рада, радити* (Чи ж би я наважився "заперечити" Т. Шевченка з його "Чи там раду радять, як на турка стати..."?!). *Я заперечував і буду заперечувати накинутий нам окупантом суспільно-політичний термін* "радянський": радянський режим, радянська влада, радянське життя і т. д. І Ви, Василю Кириловичу, це добре знаєте, а тільки "удаєте грека" — нібито я "проти українського слова", нібито я "русифікую українську мову", "не знаю історії нашої літературної мови", — словом, нагортаєте на мене цілу купу "страхів на ляхів"!

Та ще й докочуєтесь до формальних "помилочок" та алогізмів, поруч з перекрученням дійсних моїх тверджень. Ось Ви пишете: "Та й оті "боротьбисти" та "українські комуністи" не вийшли з Юринякових "таращанців", а з тих українських партій, що створили були УНР..." А як справді я писав? Зовсім інак. Я твердив, що в рядах так званих *таращанців і богунців* (цитую далі) "була якась десятка і сільських інтеліґентів — українських лівих есерів-"боротьбістів" і лівих українських есдеків-"незалежників". Ось як я писав. І треба бути цілком засліпленим злістю, щоб не бачити, *що це не те саме, що Ви мені приписуєте.*

Свої "реп'яхові" полемічні пружини Ви оприлюднили аж у кінці статті. І коли читач не зазирне "авансом" у кінцеві абзаци, то довго (бож стаття Ваша розміром велика) не могтиме збагнути — Чому Ви, науковець, пишете зовсім таки не по-науковому? Чому дозволяєте собі явне лицемірство, повчаючи мене — де *корінь* слова, а де *наросток* та *закінчення!* Адже Ви добре знаєте, що я це знаю не гірше за Вас. Але пишучи не наукову розвідку, а вузькотемну нотатку (бож об'єктом був лише *один термін)*, і не до наукового журнала, а до загальногромадського щоденника, я не вважав за слушне бавитися в шкільно-граматичні вправи. Головне ж, повторюю: завдання моєї нотатки *"Радянська дурійка"*, виклад її змісту — цього не вимагав.

Коли б я захотів наслідувати Ваше буквоїдство — натрапивши на помилку в 27 рядку Вашої статті (в першій шпальті) — міг би здивовано гукнути: "Василю Кириловичу! Невже Ви забули відмінювання іменників і не можете відрізнити однини від множини, пишучи *слова*, коли має бути *слово?!* Адже це знає кожен учень..." і

---

*) Такий, власне, наголовок мав *оригінал*, тобто мій рукопис даної нотатки. Цей наголовок добре підкреслював шахрайську, дурисвітську настанову політики Кремлю взагалі, а щодо "націоналів" зокрема. Використовуючи свої прероґативи щодо даваних їй скриптів, редакція "Свободи" змінила наголовок на "Радянське безглуздя".

ВЕЧІР УЧАСНИКІВ КОНКУРСУ В АВСТРАЛІЇ

Ще минулого року Мельнборнський літературно-мистецький клюб з Філією ОУП "Слово" та представництвом ОПЛДМ проголосили Конкурс на прозовий молодечий твір. В конкурсі могла брати участь молодь віком від 15 до 21 року.

У неділю 15-го травня відбувся авторський літературний вечір, на якому читали свої конкурсові твори всі учасники конкурсу. Після цього голова клюбу Дмитро Нитченко прочитав висновок Жюрі, що складалось з членів клюбу: Ірени Білинської, Невана Грушецького, Ірени Залеської, Божени Коваленко, Зої Когут та Павла Олійника під головуванням Дмитра Нитченка. Отже з 7-ми учасників конкурсу, які прислали 8 творів, Першу нагороду дістав Юрко Ткач, 20 років, за оповідання "Інтермедія" (75 долярів). Другу нагороду (50 дол.) за оповідання "З нашого літопису" одержала Дарія Федевич, 17 років. Третю нагороду одержала за оповідання "Шляхетний вчинок" Юлія Рибіцька, 19 років (25 долярів).

Були відзначені інші учасники конкурсу: Ігор Якубович, Юрко Ткач (за друге оповідання), Симон Верещака, 15 років, Орися Опар, 19 років, та Ріта Філонюк, 18 років.

В. Г.

На фото учасники конкурсу та члени клюбу. У першому ряді, починаючи зліва: Юля Рибіцька (дістала 3-тю нагороду), Дарія Федевич (Другу нагороду), Ріта Філонюк, та Орися Опар. Другий ряд: Юрко Ткач (Перша нагорода), голова клюбу Дм. Нитченко, Симон Верещака, та Ігор Якубович. Третій ряд: Павло Олійник, над ним Неван Грушецький, Зоя Когут, М. Підріз, Божена Коваленко та артистка Ірина Залеська. Фото: В. Ткач.

т. д. Отже, як бачите, Василю Кириловичу, не завжди безпечно хизуватися знанням шкільної граматики.

Кінчаючи свою відповідь на Вашу "Справді, безглуздя!", я не прагну, щоб Вас від неї "занудило" (як цього бажали мені Ви). Навпаки (і це кажу щиро): *мені прикро,* що Ви спровокували мене оприлюднити цю відповідь у Вашому ювілейному році. Прикро і жаль, що Ви навіть напередодні Вашого ювілею 75-річчя не хочете вгамувати Вашої пристрасти до паплюження ближнього. Не хочете бодай трохи злагіднити Вашого "полемічного стилю". Нарешті, прикро і жаль, що своїм непогамованим напастуванням колеґ-літераторів Ви геть затьмарюєте позитивні здобутки Вашої діяльности в громаді як письменника і науковця.

А. ЮРИНЯК

Каліфорнія, 1975

P. S. Знаючи Вашу "дуелянтську" вдачу, я хочу Вас запевнити, що Вашим 'дискусійним партнером" я надалі не буду, хоч би яких "реп'яхів" Ви мені не чіпляли. Вистачить промовити до Вас прилюдно один-одніський раз. *А. Ю.*

Від редакції. Вважаємо на цьому скінченим обговорення питання вжитку термінів "радянський" — "совєтський", більше в цій справі не міститимемо нічого на сторінках "Нових днів".

Ярослав РОЗУМНИЙ

РОЗМОВНО-ГРАМАТИЧНИЙ ПІДРУЧНИК Ю. ДЖУРАВЦЯ

Duravetz, G. UKRAINIAN CONVERSATIONAL AND GRAMMATICAL, Level I, Toronto, Ukrainian Teachers Committee, Ontario Modern Language Teachers Association, 1973, 312 pages.

Це найновіший англомовний підручник української мови початкового рівня, в якому автор, Юрій Джуравець, застосовує розмовно-граматичний підхід у навчанні другої мови. Цей підхід практичний зокрема в навчанні дорослої людини, яка, природно, схильна підходити до вивчення іншої мови розумово, а відтак слухово через наслідування.

Книжка охоплює приблизно тисячу двісті слів і поділена на двадцять дві лекції. В загальному, матеріял добре підібраний і включає найважливіші ділянки зацікавлень середньошкільника, для якого цей підручник і готувався. Мовний матеріял доповнено численними кольоровими світлинами історичних пам'яток, зразків мистецтва та побуту давньої і сучасної України та країн українського поселення. Для учня української мови, що не мав фізичного контакту з Україною, і для якого вона була тільки абстрактом, — ілюстрований матеріял грає важливу ролю. І це значний позитив книжки.

Початкових дев'ять лекцій складається з вправ правильної вимови. Можливо, розбивання цих вправ на дев'ять лекцій непотрібне. У цій частині найважливіше зосередитися над літерами, що не мають прямих звукових відповідників у англійській мові, як наприклад вимова м'яких приголосних, приголосних з йотованими голосними, літер т, д, х, ш, щ, дз, дж тощо. І це можна вмістити в двох лекціях. Від десятої лекції починаються діялоги, оповідання й граматичні пояснення. Між цими двома частинами, на нашу думку, потрібний перехід, де можна було б познайомити учня з найпростішими мовними одиницями, взятими з безпосереднього довкілля. Щойно тоді перейти до діялогів. Діялоги в підручнику природні, але в початкових треба б уникати довгих речень поруч із короткими. Учень-початківець легше запам'ятовує короткі фрази, і вони тривкіше реєструються в його пам'яті. Останні лекції в підручнику — задовгі. Цей матеріял конечно переорганізувати за якоюсь іншою системою.

Важливою частиною мовного підручника є вправи. Корисно, якщо матеріял вправ нав'язаний до попередньої лекції і граматично, і лексично, щоб відсвіжити й закріпити вивчене. Нові граматичні правила, в більшості, варто ілюструвати словником з попередніх лекцій. Тоді для студента, замість двох, є одна невідома, над якою він повніше може зосередитися. Система зазублювання матеріялу в цьому підручнику, на нашу думку, замало застосована. Матеріял вправ у кожній лекції можна б ділити на три секції: старий матеріял, старий з новим та новий. Об'єм вправ у майбутньому виданні треба було б побільшити. Різноманітність вправ у дискутованій книжці дотримана, а останні лекції своєю побудовою проглядніші й краще впорядковані.

Недоглядом у підручнику є те, що в багатьох лекціях і вправах знаходимо граматичні форми, про які в даній лекції ні в попередніх не говорилося. Не добре перевантажувати початковий підручник граматичними вийнятками, бо це знеохочує студента. Доцільніше зосереджуватися над основними правилами мови, а необхідні вийнятки вияснити в підручнику вищого ступеня. Треба б увести послідовність щодо родового відмінка чоловічих іменників однини. В деяких лекціях цього відмінка не подано, а в інших тільки частинно, щойно в останніх подано вповні. Теж групування словника в лекції на: іменники, прикметники та дієслова дуже непрактичне. Найліпше укладати словник за абеткою, бо такий уклад помагає студентові найти потрібне слово без зайвих труднощів. Словник на кінці книжки — неповний. Не включено слів з перших дев'яти лекцій, а з наступних — багато залишено.

Автор підручника дотримується правопису Голоскевича, який не завжди послідовний щодо родового вімінка чоловічих іменників однини, запозичених з інших мов, які мають закінчення -у або -ю (трамваю, журналу, тенісу, фільму, кабінету). В підручнику Джуравця в усіх таких випадках подано, за Голоскевичем, закінчення -а або -я.

Потрібно звернути увагу на вживання в підручнику прийменника "по" з давальним відмінком у значенні "на поверхні" (по місту, по полю) або в значенні "за допомогою" (по радіо, по телефону, по телебаченню). Як твердить Ю. Шевельов, колись вживана в деяких випадках форма "по полю", "по місту" й подібні, в сучасній українській літературній мові не вживається, а в Україні ця форма запроваджена з метою наближення до російської мови. Літературною формою є місцевий відмінок ("по полі, по місті). Прийменник "по" з давальним відмінком у значенні "за допомогою" (по телефону, по радіо, по пошті, по залізниці), яку подано і в словнику М. Подвезька, є російською калькою. В українській мові для цього вживається орудного відмінка (телефоном, радіюм, поштою, залізницею). Теж російською формою є "дивитися телебачення". В українській мові зі зворотним дієсловом "дивитися" вживається прийменник "на" зі знахідним (дивитися на телевізійну передачу, пересилання, фільм тощо). В підручнику вживається природну російській мові наказову форму "пішли". В українській мові вживається для цього форми "ходімо" або "ходім". Треба зробити вибір щодо вживання прийменників "в" і "до". Природніше українській мові "до міста", "до Києва", "до театру", замість "в місто", "в Київ", "в театр" і т. п. Те ж відноситься до вживання форми "я маю" або "у мене (є)", "як називаєтеся?", замість "як ваше ім'я"

Необхідно теж очистити словник від запози-

ЗУСТРІЧ ЧИТАЧІВ І СПІВПРАЦІВНИКІВ ІЗ РЕДАКТОРОМ "НОВИХ ДНІВ"

З ініціятиви Олекси Мельниченка в середині травня ц.р. відбулася в Галлендейлі (поблизу Маямі) тепла зустріч читачів і співпрацівників "Нових днів" з головним редактором Д. Кислицею. Крім тих, що на фото бачимо, на зустрічі були І. П. Посипайло, Т. М. Хохітва, Василь Нарко. У *не-сезон* Південну Фльоріду дуже мало хто вшановує своєю присутністю — лише більш-менш постійні мешканці, тому ця зустріч не могла бути велелюдною. Коли б це було коли-будь протягом грудня — лютого, то було б інакше — тоді там можна зустріти сотні наших і не наших читачів.

Після короткого слова редактора було чимало запитів про гаразди видавництва і журналу, майже всі учасники зустрічі висловилися про зміст журналу — протягом 25-літнього його існування, побажавши друкувати частіше і реґулярніше політичні огляди, давати більше вістей-хроніки з українського життя на еміґрації і повніше інформувати про події на Україні. Серед інших побажань було й таке, як чому б не перенести видавництво "Нових днів" до Фльоріди...

Відповідаючи, редактор сказав, зокрема, що на гаразди "Нових днів" нарікати не можна — читачі журнал підтримують цілком задовільно. Щождо співпрацівників журналу, то їх тепер більше, ніж було раніше, цебто за часів Волиняка. Трудніше — з реґулярнішим постачанням матеріялу до певних рубрик: у цьому вина не співпрацівників-дописувачів, а членів редколеґії. Редактор сам охопити щоразу (щомісяця) всього не може — понаписувати чи навибирати з джерел (хроніка), бож і виконує обов'язки редактора — як додаткове і громадське навантаження, поза основною працею в університеті з повним навантаженням. Учасники зустрічі (через нашого ентузіяста у Фльоріді Олексу Мельниченка) склали певну суму — як ювілейний дарунок "Новим дням" (повідомлення про це надруковане в "Нових днях" ч. 305-306, — *ред.*). *Д. Н.*

Група учасників зустрічі — зліва: направо: Василь Кива, Петро Скнар, Тимофій Скнар—батько, Іван Бережний, Олекса Мельниченко, Захар Макогін, Дмитро Кислиця, Дмитро Николенко.

чень з російської мови. Непотрібним було вносити до підручника стару форму дієслова" "бути". Її тепер ніде не вживається. Дуже корисним було б подати на кінці книжки таблицю відміни іменників, прикметників, займенників. В наступному виданні треба подати ступенювання прикметників, умовний і наказовий способи дієслів, дієприкметник і дієприслівник.

Є в підручнику ортографічні помилки, неправильні наголоси та англізовані стилістичні конструкції, чого, на жаль, не доглянула редакційна колегія і редактори. У своїй книжці "Як парость виноградної лози" Максим Рильський пише, що мова повинна бути сучасною, але це ніяк не значить, що вона повинна втратити свій національний кольорит. Мовознавці вважають, що специфічністю української мови є її "мелодійний розмовний лад", що випливає з "народних джерел" і "порушення такої гармонії — найбільша небезпека для мови".

Укладання підручника мови є нелегке завдання, а тимбільше, коли підручник готується для студента, для якого дана мова є другою мовою, і який формується серед іншого культурного й побутового мислення.

Зусилля Ю. Джуравця треба привітати. В загальному, його підхід до матеріялу підручника, мовне й ілюстративне поєднання та добір словника — добрий. При кращій допомозі редакційної колегії, консультації з добрими взірцями української мови, друге видання цього підручника буде дуже корисним та популярним серед студентів та викладачів додатком до числа вже існуючих праць, а під деякими оглядами й перевищить їх.

БІЛЕ І ЧОРНЕ

В природі білих і чорних кольорів немає. Біле — це суміш усіх кольорів веселки, чорне — повна відсутність будь-якого кольору.

Прочитав у "Нових Днях" Олексія Коновала "Ведмежа прислуга" і стало сумно. Біле або чорне, інших кольорів немає в нашому еміґраційному житті. "Нові Дні" один з найліпших журналів на еміґрації, "Свобода" — єдиний український щоденник, з якого можна, ліпше ніж деінде, довідатись про культурно-громадське життя організацій. Здається немає причин бути не об'єктивними цим солідним часописом.

Одначе, чомусь, коли хто хоче написати щось добре про Винниченка, чи полаяти бандерівців чи виявити своє позитивне ставлення до концертів тих, хто приїжджає з України, той пише до "Нових Днів", якщо ж проти цього всього—до "Свободи". Дискусій авторів різних поглядів чи ідей відбувається на сторінках цих часописів дуже мало. Що чорне для одного, біля для другого і нічого посередині. Це явище відбувається скрізь: в організаційному житті в іншій пресі. навіть в індивідуальному мисленні.

Дуже велика шкода від цього всій громаді. Факти висвітлюються однобоко, українська історія перекручується.

Візьмемо кілька історичних фактів для прикладу.

"Малоросійське дворянство" це козацькі старшини та їхні потомки, яким Катерина II дала цю назву і всі привілеї зв'язані з цим. Скільки ми читаємо і чуємо про те, що "Малоросійські дворяни" це зрадники, які продались московським царям за привілеї! І попробуй щось заперечити. "Ти сам малорос" почуєш відповідь. Після такого визначення твоєї особи пропадає всяка охота продовжувати розмову. Одначе, чи відомо ширшим колам громадянства, що Котляревський, Квітка-Основ'яненко, Драгоманів, Леся Українка, Олена Пчілка і багато інших були "малоросійськими дворянами", які завдячуючи своєму незалежному економічному становищі, мали можливість вчитись і які все своє життя віддали на те, щоб зберегти Україну і без яких Валуєвське "нет, не было и не будет" зробило б свою ганебну справу проти нашого народу. Ясно, що між малоросійським дворянством були і холуї і запроданці, але де і в які часи і при яких владах таких людей не було?

Другим прикладом може бути наше ставлення до Петлюри, Грушевського, Винниченка.

Для одних це ідейні і політичні лідери, за якими треба всім у всьому слідувати і які не підлягають ніякій критиці.

Деякі кола, навпаки, обвинувачують Петлюру, Грушевського і Винниченка в зрадництві, симпатіях до комунізму, запроданстві.

Біле і чорне, посередині безнадійна пустка, через яку не можуть проникнути ніякі порозуміння, ні будь-яка співпраця.

Чому б цю пустку не заповнити визнавши, що ні Грушевський, ні Петлюра, ні Винниченко ніякими зрадниками не були, як могли і вміли рятували Україну і якщо їм це не вдалось зробити, то поперше, не все від них залежало, а, по-друге, вони не мали державного вишколу, робили помилки, які треба сьогодні вивчати.

Адже проф. Грушевський був вченим світової слави, праці якого і тепер вивчаються і використовуються не тільки українськими, але й чужинецькими вченими. Петлюра ж став символом боротьби Українського народу за незалежність і був забитий в Парижі, бо для більшовиків був небезпечний живим.

Або чому не визнати, що Винниченко був одним з найліпших наших письменників (незалежно від того чи він закінчив Київський університет чи ні), але також визнати, що він не "тактично", а щиро захоплювався комунізмом.

В Ньюйоркській Публічній Бібліотеці є комплект (на стрічці) газети "Нова Доба", яку редаґував Винниченко. Коли прочитати цю газету, стане ясно, що не Винниченко кривив душею, а ті, які його переробляють. Винниченка можна критикувати за його погляди, більшість з нас комунізму не визнає і вважає цей ідеологічний напрямок штучним і неприроднім, але треба взяти до уваги і те, що в часи Винниченка совєтський комунізм ще не мав таких потворних форм, які він прийняв, починаючи з колективізації і розкуркулювань.

Ще один характерний приклад. Повстанські рухи в 1920-их роках і УПА в 40-их. Чуємо: бандити, диктатори... Певно, що були і бандити і диктатори. Тепер довідуємось, що й "п'ятої колони" там не бракувало, але чи відомо молодому українському поколінню те, що коли вже і Петлюра і Грушевський і Винниченко були закордоном, молоді люди, вихідці, головним чином, з селянських родин, освічені і з військовим вишколом, організовували повстанські загони з селянської молоді (в більшості) і зі зброєю в руках захищали свої села і міста від більшовиків?! Їх живими залишилось дуже мало, але живі ще їхні родичі і деякі очевидці, які, своїми спогадами, стверджують це. Або чи відомо молодим українцям, що молоді українські юнаки під час німецької окупації йшли до Української Повстанської Армії (УПА) і до 1950 року боролись спершу проти німців, а потім проти більшовиків, намагаючись врятувати свою Вітчизну?! Певно, що їхній провід ОУН можливо і заслуговує на докори громадянства, але ті, які віддали своє життя за Вітчизну, заслуговують на пошану від нас.

Є ще більше прикладів про те, коли наша впертість і нетолерантність породжує білі і чорні плями там, де існують всі кольори веселки.

Перейдемо знову до "Ведмежої прислуги" Олексія Коновала.

Пан Коновал, очевидно, щира людина, український патріот. Він уболіває за тим, що такі таланти як Бела Руденко і Дмитро Гнатюк терплять закордоном кривду: бойкоти, демонстрації. Пан Коновал боїться, що вони можуть відійти у вічність і тоді чужинці нічого про Україну не будуть знати. Отже мусимо їх підтримувати, а "Свобода" підтримує бойкоти і навіть не надрукувала "Ведмежої прислуги", хоч автор її туди подавав.

Отже і тут біле й чорне. "Свободі" варто докоряти, що не надрукувала, вона також має біле і чорне і дуже мало посередині, але треба ж нарешті, глянути правді в вічі: концерти Бели Руденко не є те, чого домагається Валентин Мороз. Мороз домагається свободи для всіх, а не тільки для групи артистів, які під виглядом культурного обміну займаються пропаґандою. Щось тут дуже несправедливе, коли тисячі українців гниють по в'язницях і кацетах, а мільйони висилають на північ Росії, заселюючи звільнені місця росіянами і тільки мала групка, і навіть ті без родин, щоб не втекли, виїжджає за кордон з репрезентацією української пісні.

Певно, що Бела Руденко може і не є ворогом українського народу чи московським запроданцем. Одначе і Бела Руденко і Дмитро Гнатюк мусять зрозуміти, що бойкотують не їх, а той уряд, який вони репрезентують. Якщо вони мусять чи хотять робити те, що вони роблять, то мусять і терпіти всі ті незручності, які зв'язані з їхньою діяльністю, адже Валентин Мороз терпить!

Отже ніхто не мусить обвинувачувати тих, хто думає інакше, відвідує концерти, нагороджує співаків щедрими оплесками і влаштовує їм прийняття, але ті, що це роблять, мусять зрозуміти й тих, хто бойкотує.

Біле і чорне в одній громаді і є небезпечним явищем, яке веде до тоталітаризму, а що таке диктатура, ми вже знаємо.

Варто зробити зауваження щодо "Не плюймо в криницю, з якої доведеться пити". Бела Руденко криниці (якщо це український народ), не репрезентує, а репрезентує уряд. Якщо ж криниця це уряд, то ми вже давно туди плюнули і ніколи вже з тієї криниці пити не будемо. Отже, як поляки кажуть: "Нема страху", не лякайте нас і не бійтесь самі, шановний авторе "Ведмежої прислуги". З нашого власного досвіду, а також прочитавши такі книжки, як "Гулаг" Солженіцина, чи "За східнім обрієм" Данила Шумука, чи "Бумеранг" Мороза, або "Інтернаціоналізм, чи русифікація" Дзюби й інші — стає абсолютно ясно, що прийшов час для нас учитись у цих людей і часом палити за собою мости, щоб потім не було проблеми з криницею.

До наших ворогів кольорів веселки для нас не існує, це абсолютно чорне тіло без ніяких просвітів. Все абсорбується і нічого не випромінюється.

Написав *М.* і *П.*

М. МАТУЛА

МОЛОДІСТЬ І СТАРІСТЬ

Мабуть, давно за цим звичаєм,
Ген не з-за нашого буття,
Ми радо дату відзначаєм
Що відтинає рік життя.

Так сум за радість ми сприймаєм,
Хоч відчуваєм навпаки,
Минулу мить ми не спіймаєм,
Як не піймаємо й роки.

Буяй же, юносте вродлива,
Тримай нев'янучим вінець,
І ти будь, старосте, щаслива
Поки твій блима каганець.

БАЗАЛЬТОВЕ ВОЛОКНО

Київські хеміки опрацювали новий метод волокна, що може застосовуватися успішніше ніж скляне або мінеральне. Волокно це може бути використане у різному виді — вати, листів або плит — і т. п. — в широкому обсязі температури — від 260 до 900 гр. С. Базальтовим волокном можна замінити багато видів традиційної сировини в різних галузях промисловости.

Київські науковці отримали також надзвичайно цікаву щодо структури базальтову пластмасу, легшу від алюмінію, яка за механічною витривалістю не поступається перед сталлю.

ЕЛЕКТРИЧНІ АВТА В ЗАПОРІЖЖІ

На вулицях цього українського міста почали їздити прототипи легкових авт, що приводяться в рух електроенерґією. Ці малі "лімузини" на два місця, що відзначаються дуже гарною, модерною формою, отримали назву "Квант".

Сконструювання "Кванта" — це лише візуальний ефект науково-дослідних праць, спрямованих на практичне розв'язання складних проблем загальної електрифікації автомобільного транспорту.

"МОВА" ШИМПАНЗЕ

Мавпи шимпанзе спілкуються між собою за допомогою знаків, які нагадують мову глухонімих. До такого висновку прийшов Роджер Фоутс, працівник університету в Оклагомі (США). У піддослідній групі оклагомських шимпанзе була самка Вашо, яку виховували в сім'ї одного вченого. Мавпу навчили мови глухонімих, і тепер вона знає 150 знаків: повідомляє, коли хоче їсти, пити, гуляти і інше. Вашо розуміє і досить складні повідомлення. Якось її вихователь пояснив їй знаками, що перед домом стоїть великий собака. У Вашо здибилася шерсть, і вона відмовилася іти на вулицю. Шимпанзе досить швидко засвоюють мову жестів, хоча щоденні "лекції" тривають не більше години. Цікаво, що мавпи вигадують і власні знаки. Одна самка багаторазово прикладала зігнутий вказівний палець до потилиці. Вихователі врешті зрозуміли: шимпанзе мала на увазі повідець, який треба було прикріпити до ошийника, перед тим, як іти на вулицю.

КАВА З ТОЧКИ ЗОРУ МЕДИЦИНИ

Чи шкідлива кава для людського організму?

Здавалося б, питання дивне. Згадаймо, що з давніх часів каву застосовували як лікарський засіб. Арабський лікар і алхімік Разес ще до 1000 р. нашої ери описав у своїх творах цілющі властивості напою "бінчум", тобто кави.

Видатний шведський природодослідник і натураліст XVIII ст. Карл Лінней в одному з своїх творів так характеризує властивості кави: "...Напій цей укріплює чрево, сприяє шлунку у варенні їжі, очищує внутрішність, що забилася, зігріває живіт."

Минав час. Фармацевти навчилися виготовляти понад двадцять лікувальних препаратів на основі кофеїну. Медики приписували ці препарати хворим. А цілющі властивості самої кави якоюсь мірою були забуті, ми звикли до неї просто як до повсякденного напою.

Кава — тонізуючий напій. Збудлива дія, як ми вже знаємо, пов'язана з наявністю в каві кофеїну. Випиваючи каву, ми тим самим отримуємо дуже невелику дозу тонізуючих ліків.Чашка кави вранці освіжає, збадьорує, підвищує працездатність.

Для того, щоб кава мала тонізуючі властивості, потрібно 0,1 - 0,2 г кофеїну на порцію. Така доза відповідає приблизно одній-двом чайним ложкам розмеленої натуральної кави на склянку води. Медики обмежують дозу кофеїну на один прийом 0,3 г. Щоб уникнути неприємних наслідків, треба додержуватися цих рекомендацій.

Центральна нервова система, особливо відділи головного мозку, що відають психічними функціями, дуже чутливі до кофеїну. Останній стимулює процеси збудження у корі головного мозку, внаслідок чого посилюється реакція на зовнішні подразнення, загострюється сприйняття навколишнього світу, активізується процес мислення.

Сон у людини настає внаслідок гальмування кори великих півкуль головного мозку. Кофеїн ослаблює цей процес гальмування. Ось чому чорна кава вранці допомагає швидко відігнати сон. А от зайва чашка кави, випита пізно ввечері, може спричинити безсоння.

Кава, як і чай, — м'яко збуджуючий засіб. Кава активізує обмін речовин в організмі, підвищує життєдіяльність тканин.

Всі ці фактори, разом узяті, допомагають боротися з втомою.

Треба пам'ятати, що в каві міститься не чистий кофеїн, а у певному співвідношенні з великою групою органічних речовин. Тому реакція організму на каву інша, ніж у дослідах з чистим кофеїном.

Під впливом кави збуджується судинорухoвий центр. Це приводить до звуження судин травного тракту і до розширення судин серця, мозку, сітківки очей. Загальний баланс крові в організмі в основному зберігається, просто вона перерозподіляється і швидкість її руху прискорюється. Кров'яний тиск підвищується, але незначно.

Така реакція здорового організму. Зовсім інша картина у випадку якихось захворювань. При хворобах судин, артереосклерозі, гіпертонічній хворобі вживання натуральної кави шкідливе. Навпаки, при зниженому кров'яному тиску рекомендації лікаря будуть іншими.

Кава примушує енергійніше скорочуватися серцевий м'яз. Коронарні судини серця розширюються. Не випадково при зниженні серцевої діяльності лікарі в деяких випадках, крім лікарських засобів, можуть порекомендувати чашку кави. А ось людям з хворим серцем пити кавовий напій не слід.

Кава впливає на роботу легенів, вислідок чого прискорюється дихання. Реагує на каву і травлення. Тут головним чином дається взнаки наявність у каві ряду необхідних для організму людини органічних кислот. Внаслідок цього посилюється виділення шлункового соку, і приблизно через півгодини після прийому кави кислотність досягає максимуму. Це прискорює процес травлення, їжа краще засвоюється організмом. Ось чим зумовлена традиція подавання кави на десерт. Зауважимо, що підвищення кислотности після кави накладає заборону на цей напій для тих, хто хворіє на гастрит, виразкову хворобу шлунка чи дванадцятипалої кишки.

От і розберіться — пити чи не пити каву? Лікарі не без підстави твердять, що каву можна рекомендувати далеко не кожному. І якщо у вас щодо себе є сумнів з цього приводу, то краще проконсульсуватися з лікаря.

Розповідають, що у XVIII ст. якийсь король вирішив остаточно з'ясувати, чи шкідлива кава. З невідомих причин були засуджені до страти два брати-близнюки. Король замінив страту довічним ув'язненням, зумовивши його особливими правилами. Брати перебували в суворій ізоляції під наглядом двох лікарів. Одному з них щодня давали три чашки чаю, а другому — стільки ж кави. Король не довідався про наслідки експерименту, полігши в бою. Не задовольнили своєї допитливості й лікарі, які пішли один за одним у могилу. І тільки на 83-му році помер один з братів, посаджений на чайну дієту. Ненабагато пережив його і той, хто був змушений пити каву.

Такою є легенда. Не будемо надавати їй доказового значення, однак звернемо увагу на цікавий деталь. Каву давали в'язневі регулярно, невеликими дозами і в певний час. Немає нічого дивного в тому, що вона не відіграла фатальної ролі. Головне, що в'язня не намагалися напоїти кавою понад міру, як це робить дехто, прагнучи подовжити збуджуючий ефект кавою. Позитивну дію кава справляє тільки тоді, коли вживають її у помірній кількості.

Отже, питання полягає не стільки у самій каві, скільки в тому, коли і в якій кількості її пити. Корисно випити чашку кави перед роботою, добре повторити цю приємність після ситного обіду. Але вживання кави понад міру і невчасно до добра не доведе. Досить швидко можуть з'явитися ознаки хронічного отруєння кофеїном: нервозність, безсоння, головний біль, неправильний пульс.

А зараз повернемось до вже поставленого питання: чи шкідлива кава для організму людини? Медики відповідають на нього обережно, хоч і досить точно — здоровій людині у невеликій кількості кава корисна.

Яр СЛАВУТИЧ

ПРО ЛЕКСИКУ В ПОЧАТКОВИХ КЛЯСАХ

В одній читанці, призначеній для початкової кляси, я прочитав буквально таке: "Величезний, страшенний медведище навідався в хижу". Учителька мала в клясі п'ятнадцятеро дітей і вибивалася з усіх сил, щоб якнайкраще пояснити учням значення тих слів. Показувала вона й картину, спеціяльно принесену до школи, — на ній були ліс, ведмідь і хата. Бідолашна трудівниця на рідно-шкільній ниві хотіла зацікавити учнів на самому початку навчального року. Це була нібито друга кляса.

Присутні учні були переважно з англомовних родин. Їхні попередні знання обмежувались букварем — неповною сотнею слів, що стосувалися родинного життя: мама, тато, хліб, молоко й т. п.

— Чому б Вам не спростити оте речення, наприклад, на таке: "Великий, страшний ведмідь прийшов до хати", — сказав я вчительці. — Бачу, Ви передрукували текст на друкарській машинці.

— Але ж у підручнику так написано: "Величезний, страшенний медведище навідався в хижу". Це з твору нашого клясика! Нехай учні знають, яка багата наша мова! — переконувала мене вчителька на перерві.

— Наша мова справді багата. Але... чи варто забивати молоді мозки похідними, другорядними словами, коли вони ще не знають елементарної лексики, не засвоїли жодного з таких слів: великий, страшний, ведмідь, прийшов, до хати... Хібащо єдине останнє слово їм відоме.

Учителька не могла далі боронитися. Тоді, після перерви, виконуючи обов'язки "інспектора", я попросив дозволу перебрати клясу. Підійшовши до дверей, я відчинив їх і запитав:

— Що я зробив?

— Ти отворив двер! — сміливо сказала восьмирічна дівчинка. Про ввічливу форму вона, очевидно, нічого не знала.

Я запитав удруге всю клясу:

— Чи вдома ви також так говорите? Прошу підняти руку, якщо так.

Майже всі підняли руку догори. Решта знала лише англійський вислів на згаданий процес. Тоді я, зачинивши двері, підняв угору олівець і запитав:

— Що це таке?

— Олувок, — відповів один сміливий хлопчина. При дальшому опиті з'ясувалося, що ніхто з учнів не знав слова "олівець".

— Що стоїть он там за вікном? — запитав я клясу, показуючи рукою на авто.

— Гара! — хором відповіла кляса. Лише двоє з учнів знали слово "авто".

— А що росте поряд авта? — показав я рукою на дерево. Абсолютно ніхто з учнів не знав слова "дерево".

Ось тут і заковика, дорогі вчителі! По школах, у початкових клясах, навчають чого лише хочете — про князів, гетьманів і про Шевченка, і про кріпацтво, але першоклясники й другоклясники, переважно, не знають щоденної лексики. Слухають про Шевченка (звичайно, це добре!), але не знають української, шевченківської мови.

За нормальних умов діти вчаться найуживанішої лексики вдома, від матері й батька, бабусі й діда, а вже потім у школі поширюють своє знання слів і висловів. Якщо діти спершу засвоїли "великий, страшний ведмідь", то пізніше, за кілька років, можуть вони знати і "величезний ,страшенний медвидище", хоча й не конче. У тій школі, де я був, про яку йде мова (а таких шкіл у нас 90 відсотків!) усе відбувалося *навпаки*.

Останнім часом поширилася хвороба на писання підручників. Хто найменше знає методику навчання, хто найгірше знає українську мову, той береться за писання чи складання підручника. І навіть видає його, дістаючи гроші від тих, що не розуміють, що варте і що не варте видавання. Про все це йтиме мова в огляді підручників, що буде надрукований деінде. Тепер я хотів би звернутися до тих авторів, у кого сверблять руки до букварної науки: користуйтеся лише елементарною лексикою в підручниках для початкових кляс. Для букваря вистачає сотня науживаніших, нормативних слів, для другої кляси — дві. Треба також правильно поєднувати ці слова, в нормальні, ідіоматичні вислови, напр., не "сьогодні вечером", а "сьогодні ввечері", не "перепрашаю", а "пробачте" і т. д. й т. п.

Елементарна, найуживаніша лексика в початкових клясах має зосереджуватися навколо родини й школи: мама, тато, дід і баба (можна допустити й "бабусю"), їсти, працювати, спати, ходити до школи, їздити, авто, автобус, учень, учениця, вчитель, учителька, читати, писати, співати, танцювати, святкувати, Різдво, Великдень і т. п. Здрібнілих слів, себто димінутивів (а також "аґментативів"!) краще не вживати. Хібащо допустити такі: "хлопчина", "дівчинка" та "киця" й "котик"... Дуже важливо, щоб уживати нормативні слова на всі поняття, правильно поєднувати їх, подавати в розмовах, бажано з ілюстраціями. Різні казки чи оповідання для початкових кляс, якщо виринає потреба, треба лексично спрощувати, але не спростачувати. Нехай за приклад буде оте речення, зацитоване і переінакшене й на початку. У наших умовах краще обмежуватися якістю, а не кількістю.

Уже є такі підручники, про які говоримо. П'ятим виданням вийшов призначений переважно для англомовних (а в нас такі майже всі діти) мій підручник Ukrainian for Beginners, якого розійшлося вже близько 20.000 примірників (двадцять тисяч), не зважаючи на те, що в багатьох школах учителі та їхні директори пропихають лише с в о ї підручники — медведища. Є також у продажу мій Ukrainian in Pictures. Для дорослих — **Conversational Ukrainian** (четверте видання, 1973 р.). Нехай виходять у світ інші, але кращі

(Далі на стор. 28)

Час на перегляд . . .

(Продовження з 4 стор.)

ці "на Україні й поза Україною сущі", то ж і слабість, і сила нашої нації — ніде інде, як саме в нас самих. Тому й відповідальність за дальшу долю нашої нації в цей критичний для неї час лежить на нашому сумлінні і на нашому обов'язку; і тому ми — "тут і там" по-різному, але разом — мусимо взяти на себе цю відповідальність.

Та це відразу ж ставить нас перед конечністю перегляду і змін у самій нашій національно-політичній стратегії й тактиці — "тут і там" — у світлі саме тих проблем, про які тут уже була мова. Перейдемо ж тепер конкретно до цього.

ПЕРЕГЛЯД І ЗМІНИ В УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЗМАГАННІ НА БАТЬКІВЩИНІ ТА ВИМОГИ ЧАСУ Й ОБСТАВИН ЦЬОГО НА ЕМІГРАЦІЇ

1. Нове в українській національно-політичній стратегії і тактиці на Батьківщині та ставлення до цього на еміґрації

Тому, що головний висновок із усього сказаного тут попередньо зводиться до ствердження факту самотности і слабости наших національних сил у ситуації, коли в змаганні за своє загрожене національне майбутнє, ми мусимо розраховувати саме на власні сили, то з цього цілком очевидним є те, ЩО саме треба переглянути і змінити у самій нашій національно-політичній стратегії й тактиці — як на Батьківщині, так і на еміґрації. Зрештою, коли йдеться про Батьківщину, то перегляд і зміни там уже фактично сталися, і для нас, як політичної еміґрації, питання полягає, власне, в тому, які принципові і практичні висновки маємо ми зробити для своєї національно-політичної праці для України поза Україною.

Тут я маю на увазі той факт, що від 60-х років активні сили змагання за українські національні цілі на нашій Батьківщині переключилися повністю в річище змагання за демократизацію і українізацію в рамках загального руху в Радянському Союзі і за здійснення формально існуючих конституційних прав, громадянських і національних, що включають і право виходу України з СРСР та в цілому відповідають основним міжнародно-правним деклараціям Об'єднаних Націй.

Безперечно, цей факт є логічним наслідком перегляду трагічного досвіду попереднього, збройно-повстанського та підпільно-революційного періоду боротьби 40-50 років — героїчної, але безнадійної боротьби в цілковитій самотності серед байдужого зовнішнього світу та самими власними силами, що виявилися неспівмірно слабими і тому зазнали, фатального для всіх українських сил, розгрому.

У нас на еміґрації загалом цей факт не знайшов належного зрозуміння, і в зміні форми змагання національного активу в Україні більшість нашої політичної еміґрації вбачає, власне, тільки зверхню форму, якою, мовляв, "вони там лише прикриваються, бо ж інакшого вибору не мають".

Є й інший, так само невірний погляд, що в цьому факті, мовляв, виявився запізнений рецидив націонал-комуністичних ілюзій, для яких немає підстав. Але взагалі, надаючи цьому фактові значення лише зручного тактичного маневру в умовах СРСР, більшість нашої еміґрації вважає, що це ніяк не змінює завдань і характеру нашої національно-політичної діяльности для України поза Україною. Але погляньмо на справу загальнонаціональними очима, маючи на увазі цілість української національної політики в сучасній українській "межовій ситуації".

2. Боротьба за національне існування власними силами — з позиції усвідомленої слабости власних сил, як єдиний український вибір сьогодні

Передусім мусимо здати собі справу з того, що незаперечною реальністю є прикрий для нас факт, що національно-політична проблема України нині і на довший час призначена бути частиною загального комплексу проблематики СРСР, і тому для зовнішнього світу вона є "внутрішньою проблемою СРСР" та як міжнародна проблема не існує.

Цей стан речей міг би змінитися лише в тому разі, якби настали драстичні зміни в наявному тепер "статус-кво" в цілій Східній Европі. Але реальної перспективи таких змін у проглядному часі немає; бо це не могло б статися без активної позитивної ролі в цьому Заходу, а тим часом нині Захід іде в протилежному напрямі: до закріплення вже й формальними договорами з СРСР фактично вже визнаного Заходом "статус-кво" в Східній Европі, і таким чином — до поділу так званих "сфер впливу", а вірніше — поділу сфер політичного й економічного панування двох світових "понад-держав".

ПРО ЛЕКСИКУ В ПОЧАТКОВИХ КЛЯСАХ

(Зі стор. 27)

підручники — з елементарною, найуживанішою, нормативною лексикою, з ідіоматичними зворотами української мови, без "медведищ". Нехай появляються підручники з різними методами навчання.

Програми для шкіл, як і всяка інша плянована справа, — це дуже добра річ. Однак ці програми не даватимуть бажаного наслідку, якщо ми будемо нехтувати доброю, природньою, непокаліченою українською мовою. Робімо так, щоб учні мали охоту продовжувати вивчення рідної мови, щоб не називали її діялектом чи навіть сміялися з неї, що буває в університетах. Можна з певністю сказати, що ті, що "отворяють двер", попідроставши, цуратимуться рідної мови. Якщо ж вони в дитинстві "відчинятимуть двері", то відчинять і для себе, і для інших двері до краси й чару рідної мови, багатої української літератури та нашої своєрідної національної культури.

Звичайно, ми не можемо визнати доконаного факту такого стану речей, але ми не можемо ніяк його змінити, а тому мусимо в своїй національно-політичній діяльності виходити таки з цього, як із факту реальности. В такій же реальності, яка означає передусім цілковиту відсутність сприятливих для української справи зовнішніх передумов, як же виглядає перспектива нашого змагання власними силами, ставка на які є в нас єдиним вибором?

Цілком очевидним є те, що навіть коли б і всі ті українці, які є ще бодай "національно живі", хоч і не активні, раптом заактивізувалися й підхопили б революційну ініціятиву активної меншости та стали б, як один, до боротьби в тій формі, що в нас популярно називається "визвольний зрив", то навіть і в такому разі самих українських національних сил було б неспівмірно мало для того, щоб успішно протиставитися цілому комплексові безмірно перезажаючих ворожих сил в СРСР, які в такому разі всі об'єднано будуть проти нас. Я вже не кажу тут про безнадійність "визволення" України взагалі в замкненій західніми сателітами, так би мовити, "внутрішній тюрмі", СРСР.

Чи ж можлива за такого стану речей нині українська визвольно-революційна політика з позиції сили? Ні, за відсутности відповідних зовнішніх передумов, вона цілком утопічна. Можна б, звичайно, говорити про таку політику в розумінні організації, розбудови й підготови до "зриву" національно-революційних сил і творення при цьому організованого, мовляв, "спільного визвольно-революційного фронту поневолених народів" в СРСР. Але в умовах тоталітарно-поліційної системи такого, безприкладно досконалого щодо провокаційно-теоретичних методів, типу як та, що існує в СРСР, це, звичайно, річ не реальна.

Становище щодо цього могло б змінитися кардинально тільки в разі виникнення в СРСР такої внутрішньо-політичної кризи, як, наприклад, так званий "палацовий переворот" у Москві та спричинена цим затяжна боротьба за владу, що могла б перерости в загальну громадянську війну.

Але виникнення такої ситуації від нас ніяк не залежить, бо фактично ініціятива в цьому може належати швидше всього військово-поліційним і партійним, найбільш централістичним і шовіністичним силам, що найбільш небезпечні для національно-революційних перспектив в СРСР.

Логічний висновок із цього всього виходить один: за умов неспівмірности наших власних сил у протиставленні цілому комплексові ворожих нам сил в СРСР — у ситуації, коли боротьба власними силами є наш єдиний вибір, саме усвідомлення слабости наших сил є основною передумовою правильної, а це значить — реальної, політики.

Сама ж ця реальна політика в такому разі має бути політикою з позиції усвідомленої слабости і відповідно до цього — політикою перетворення своєї слабости в силу через застосування зброї всіх слабих: мудрости в засобах боротьби.

Коли не сила подолати силу, тоді треба мобілізувати розум; а це значить: сконцентрувати всі свої зусилля не на конфронтації з силою ворога, а на використанні його слабостей — і тих, що природньо властиві йому самому, і тих, що закладені в об'єктивних обставинах. Але розглянемо це питання трохи детальніше.

(Далі буде)

ПОМЕР ПАВЛО ВІРСЬКИЙ

Із припізнених на понад два місяці пресових повідомлень довідуємось, що в Києві помер на 71-му році життя великий майстер танкового мистецтва Павло Павлович ВІРСЬКИЙ, художній керівник і директор Державного заслуженого академічного ансамблю танців України. Покійний був у різні часи нагороджений державними преміями, зокрема Премією імени Тараса Шевченка, віддавна йому присвоєно звання народного артиста Української РСР і СРСР.

Павло Вірський народився 25-го лютого 1905 року в Одесі. 1927 р. закінчив Одеський музично-драматичний інститут із кляси балету. Мистецьку діяльність почав ще з 1923 р. — на сцені Одеського театру опери та балету, пізніше працював і як мистецький керівник у своїй ділянці — у Дніпропетровському, Харкові, Києві, Москві.

У 1937 р. Павло Вірський організував перший на Україні ансамбль народного танцю. Від 1955 року і до останніх днів свого життя творче життя Павла Вірського було нерозривно пов'язане з колективом Державного заслуженого академічного ансамблю танцю Української РСР.

Павла Вірського з його ансамблем знає цілий світ. Тисячі глядачів Америки й Канади бачили виступи ансамблю Павла Вірського і знають, на якому високому рівні він ніс у світ українську культуру.

Для прощання киян з Павлом Вірським труна його була поставлена на високому постаменті в залі Київської державної консерваторії. Похорон відбувся 7-го травня ц.р. на Байковому кладовищі.

— — — — —

Хроніка Литовської Католицької Церкви (нелегальне видання) повідомила про винесення вироку в березні 1974 арештованим ще в 1973 р. молодим литовцям, запідозреним в литовському патріотизмі, що на радянському жаргоні означає "антисовєтська діяльність". Арешти відбулися також в Латвії. Практично, це була кампанія проти краєзнавчих та культурно-історичних досліджень і публікації в Литві та Латвії. Між іншими засуджені Жакаускас, студент медицини; Сакаускас, викладач німецької мови в Каунасі; Паволініс, інженер-технолог; Рудайтіс, лікар. Відбування кари — в тій же Росії: Солікамск, Пермської области. Суди були закриті, оскаржувані не визнавали законности суду над ними та своєї вини.

— — — — —

Пресова служба ЗП УГВР поширила для преси документ про голодівку політичних в'язнів у Пермських концтаборах СРСР. В'язні почали голодівку 26 серпня 1974 року, продовжували її понад 54 дні. Серед них: З. Антонюк, С. Глузман, І. Світличний, Палаханов та інші. Всі вони домагалися признати їм статус політичного в'язня.

На 54-ий день голодівки Світличного вивезли до ізолятора Перма. Антонюкові також перервано примусом голодівку, на 56-й день його відправили до таборової лікарні, застосували примусове годування зондом, хоч він і пробував продовжувати голодівку на знак солідарности з політв'язнями.

У Глузмана стався сердечний припадок, загально голодівка протяглась до 75 днів. Політв'язні солідаризувалися з голодуючими, перевели одноденну загальну голодівку. Всі протестували проти позбавлення громадян СРСР прав людини, що передбачені міжнародньою конвенцією, прийнятою в ОН та ратифікованою також урядом СРСР.

— — — — —

У зв'язку з Міжнароднім Роком Жінки Союз Українок Америки та Комітет оборони совєтських політичних в'язнів — готують видання брошури "Жінки — політичні в'язні СССР", в якій будуть зібрані матеріяли про українських жінок-політв'язнів та опубліковані англійською мовою.

— — — — —

Пресова Служба ЗП УГВР подала для преси заяву політв'язня Миколи Горбаля до прокуратури РСФСР, в якій він боронить ув'язненого поета Ігоря Калинця. Калинцеві незаконно відібрали побачення з старенькою матір'ю та малолітньою донькою, що приїздили зі Львівської области. На знак протесту багато в'язнів в тому числі й М. Горбаль оголосили голодівку, багато з них голодували 10 днів. Позбавлення в'язнів побачень з рідними увійшло в систему свавілля КГБ, як "засіб ламання характерів".

— — — — —

Російський великодержавний шовінізм та змілітаризований імперіялізм настільки затруїв атмосферу в Радянському Союзі, що навіть російські дисиденти не легко звільняються від цього учадіння. Складається враження, що вони працюють, в ріжний спосіб приховуючи прямі наміри, над збереженням імперії, шукаючи нових ідеологічних виправдань рятування цієї тюрми народів. Однією з таких форм стає залякування неросійських народів Радянського Союзу "китайцями". В збірнику "Із-под глиб" поміщено статтю Літвіна-Краснова під назвою "Земля дибом", а в ній читаємо — "слабий, плазуючий Китай наповнює людство жахом, і немає нідніеї людини на світі, яка б без страху думала про Китай." Висловлюючись так, російські дисиденти мають на увазі сподівання поневолених народів в СРСР на те, що втручання Китаю прискорить розвал російської імперії. Зрозуміло, що тут ідеться про страхи не перед загрозою Китаю, а за розвал імперії.

— — — — —

Визначний чеський теоретик і практик кіномистецтва, режисер Войцех Ясни, колишній в'язень совєтського концтабору, що перебуває тепер в Австралії — одержав згоду від Александра Солженіцина на виготовлення фільму за його книгою ГУЛЛАГ АРХІПЕЛАГ. Досі до Солженіцина звертались за таким дозволом інші кінопродуценти, але він погодився на фільмування його книги Войцехом Ясни, який з власного досвіду знає умовини в совєтських концтаборах.

— — — — —

В Польщі вийшла книжка соціолога Квілецького про лемків з заголовком "Лемки". За даними автора книжки — до УРСР вивезено 70-80 тисяч лемків, решта примусово переселені до північних і західніх воєводств. За 15 років, від 1946 р. зріс відсоток лемків, які називають себе українцями, невелика частина подає себе поляками. Режим умисне підтримує племінну ідентичність лемків, замість національної. Більшість лемків живе в Ольштинському та Кошалівському воєвідствах.

УВАГА! УВАГА!

Уже вийшла з друку п'єса В. Винниченка

МІЖ ДВОХ СИЛ

Упорядкував текст і зредаґував його

проф. Василь Чапленко

Ціна 2 дол. з пересилкою

Замовляти в адміністрації "Нових Днів"

Марія Іванівна Білоус відійшла у вічність

(22. I. 1902 — 30. IV. 1975)

М. І. Білоус

Від горем прибитої родини і дуже засмучених приятелів Покійної з Гамільтону, Канада, до нашої редакції надійшла ця сумна-пресумна вістка з деяким припізнення. Та по собі знаємо, як нелегко було будь-кому про це писати — повідомляти нас: тяжка і болюча була це втрата — розлука навіки з чарівною Марією Іванівною, яку всі так любили і шанували. Ще зовсім недавно — у листопадовому випуску нашого журналу — ми повідомляли, на доручення Марії Іванівни, про перші роковини смерти її матусі Олени Абрамівни та брата Георгія Івановича, а також і про її щедру пенсіонерську пожертву на видання монографії про сл. п. Василя Гр. Кричевського — близького друга її родини...

Марія Іванівна БІЛОУС (дівоче прізвище — Полтавець, а по першому чоловікові — Мурашко) народилася 21 січня 1902 р. на Полтавщині. Прибула до Канади в 1949 р. — і тут удруге одружилася з Михайлом Білоусом. Померла Марія Ів. 30 квітня ц.р. в м. Гамільтоні, Канада. Похорон відбувся в страсну п'ятницю 2-го травня. Гамільтонське літературно-мистецьке товариство під час похорону провело збірку на неув'ядний вінок — на підтримку "Нових Днів", бо цей журнал Марія Іванівна любила й завжди підтримувала морально і матеріяльно.

Звела в могилу нашу дорогу і велику приятельку Марію Іванівну страшна недуга — пістряк, з яким Покійна героїчно боролася протягом двох років. Осиротила Марія Іванівна свою єдину дочку Таню, зятя Романа і внучку Галю, які жили близько своєї Мами і Бабусі, а в останні дні й години життя Її були всі присутні при Ній, і недужого чоловіка її Михайла.

Повторюємо слова всієї родини Покійної та її приятелів: Марія Іванівна буде завжди жити в наших серцях.

Д. КИСЛИЦЯ

П. С. Так коротко я подав це повідомлення — на категоричну вимогу родини Покійної, хоч як це було мені нелегко робити, знавши Марію Іванівну Мурашко (потім Білоус) — ще з Києва, з 1941 року, страхітливих днів гітлерівської дикої окупації. *Д. К.*

НАЙДАВНІША ПІСНЯ

Найдавніша серед відомих досі пісень була створена 1800 року до нашої ери в стародавній державі (на території сучасного Іраку і Сірії). В університеті Берклі (США) не тільки розшифрували текст, записаний на глиняній пластинці, а й відтворили мелодію. Енн Кілмер, фахівець у галузі стародавньої ассірійської культури і мистецтва, після 15-ти років праці прочитала старовинний текст і "ноти". Пісню вже виконували в університеті. Цей найдавніший запис музичного твору знайшли на початку п'ятдесятих років у Сірії.

КАВА

Кава містить понад тридцять різних органічних кислот. Це яблучна, лимонова, оцтова, кавова кислоти тощо. Одна з кислот — хлорогенова — у значній кількості зустрічається тільки в кавових зернах. Її вміст у них коливається від 4 до 8% залежно від сорту. При обжарюванні хлорогенова кислота розчиняється, утворюючи інші органічні продукти, які надають каві характерного, трохи терпкого смаку. Наявність у каві різних кислот позитивно впливає на діяльність шлунка і поліпшує травлення.

Характерною для кави є наявність складних органічних речовин — танінів. Вони надають кавовому напою гіркуватого смаку. Молоко і вершки, які часто додають до кави, взаємодіють з танінами і зв'язують їх, тому напій почасти втрачає гіркість. Відзначимо також, що і хлорогенова кислота і кофеїн при приготуванні кави практично повністю переходять у напій.

ПОРОЗУМІЙМОСЯ

Вельми поважані читачі та співробітники, якщо в нас не вистачало контакту, то рахуйте — редактор потонув у папері.

Надходження матеріялів до "Нових Днів" таке велике, що якби ми мали обсяг журналу вдвічі більший, то й тоді всього не могли б використати для друку. Досі непоміщені статті, репортажі, рецензії тощо, зберігаються в редакторській течці, сподіваємось, що будуть надруковані пізніше. Матеріяли, не прийняті до друку, частково ми повернули авторам, деякі матеріяли пропали по дорозі від редактора до друкарні з вини пошти. Перед літніми вакаціями в друкарні (серпень) повернемо авторам всі неприйняті до друку їхні матеріяли.

Часто доводиться повертати авторам матеріял такий, що приготовлений невідповідно: невиразний рукопис, і складач не може читати, завеликий розміром, потребує багато праці редактора тощо — зрозуміло, чому, бо немає в нас друкарки (коштів на оплату її праці) переписувати редаговані матеріяли. Виняток робимо замовленим матеріялам тоді (дуже довго) переписує сам редактор. З цієї ж причини залежуються і в редакційній течці матеріяли.

Ласкаво просимо авторів та дописувачів мати на увазі — ліпше приготовлений скрипт має більше шансів на поміщення в журналі. Пишіть рукою негусто, виразно, без скорочень слів, імен, назв тощо, через рядок. Те саме, коли пишете машинкою — через рядок, а то й два, якщо між рядками мала відстань, не робіть виправлень олівцем, вони затираються, щоб уникнути помилок, такі місця доводиться скорочувати, або відкладати увесь скрипт.

Не присилайте для кліше кольорових фото, фото без доданих підписів. Взагалі наше В-во не має грошей на виготовлення кліш, тож їх треба оплачувати, коли бажаєте, щоб були поміщені в "Нових днях". З цих причин у нас залежалось кілька знимків.

Це саме стосується до дописів вісток, інформацій, а ще їх треба присилати завчасу: журнал — місячник, спізнені інформації ми вікладаємо, бо вони тратять значення.

Щиро дякуємо читачам-передплатникам, що гідно дотримують новоднівської традиції — не спізняються з передплатою, не задовжують заборгованости, пишуть листи, якщо мають зауваження до редакції або адміністрації. Пишіть, стукайте, і Вам буде відчинено: у Вас може бути одна справа — не відкладайте її, у нас їх багато не встигаємо все охопити своєчасно — нагадуйте, ми не гніватимемось.

Дякуємо за приєднання нових передплатників, вітаємо їх серед наших читачів!

Є в редакційній течці також листи невикористані, переважно такі, що їх автори з кимось сваряться — таких листів ми не друкуватимемо. Тож дякуємо нашим кореспондентам за співпрацю, пишіть, друкуватимемо, але не сваріться, тільки дискутуйте — принаймні, як куми за чаркою. Потрібний компроміс — всі наші читачі, це одна громада, ми толеруємо громадську поведінку.

Наступне число "Нових Днів" буде вересневе, до приємної зустрічі після Спасівки! Не відкладайте полагодження Ваших справ, надсилайте передплату — редакція та адміністрація працюватимуть без вакацій.

А ще бажаємо всім доброго літнього відпочинку!

РЕДАКЦІЯ

Вельмишановний ред. "Нових днів"
проф. Д. Кислиця.

Вельмишановний Пане Професоре!

Оцим висловлюємо Вам щиру подяку за те, що Ви так гарно згадали про Український Гарвард у своєму інтерв'ю на радіо "Гомін України", як теж за статті про Гарвард на сторінках журналу "Нові дні".

Оцінюючи це, ми з вдячности за Вашу прихильність до нашої праці прикладаємо чек в сумі 10 дол. на дальше видавання так цінного журналу "Нові дні".

За Фонд Катедри Українознавства
при Гарвардському Університеті,
Відділ в Детройті

Анатоль Ромах (голова) — *Ольга Дужа* (м. голова) — *Іван Панчак* (секретар)

УВАГА! УВАГА!

DOVZHENKO ALEXANDER
THE POET AS FILMMAKER

Selected writings edited, translated and with an introduction by MARCO CARYNNYK

Ціна $8.95

Замовляти:

The MIT Press
28 Carleton St.
Cambridge, Mass. 02142, USA

Або:

Mrs. H. Carynnyk
5910 N. Marvine St.
Philadelphia, Pa. 19141, USA

(Продовження з 2-ої стор. обкл.)

П-ні Лаврентій К., Оттава, Канада	1.50
Гончарук В., Кітченер, Канада	1.50
Дем'яненко Ю., Австралія	1.50
Когут Н., Австралія	1.50
Мішалов М., Австралія	6.00

НА 25-ИЙ ЮВІЛЕЙ "НОВИХ ДНІВ":

Осійчук Іван, США	$37.00
Черкаський П., Австралія	35.68
Горищак О., Канада	25.00
Тихонов Микола, Канада	20.00
Вікул Лідія та Оксана, США	20.00
Булавицька Ніна, США	17.00
Гвоздецький Я., Австралія	7.50
Чернецький І., Канада	7.00
Підріз М., Австралія	3.00
Літературно-мистецьке Товариство в місті Гамильтон (Канада) зі збірки на нев'янучий вінок св. п. Марії Іванівни Білоус (Полтавець)	33.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Проф. Нитченко Д., Австралія	4
Гвоздецький Яків, Австралія	3
Піддубний Іван, США	1
Маяровський А., Канада	1

Щиро дякуємо всім за допомогу і пам'ять.

Редакція і адміністрація "Нових Днів"

Вийшла з друку "нью-йоркська повість"

ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА

під заголовком

"Сумна доля добродія Безорудька"

Це твір про життя українців у м. Нью-Йорку, з широким охопленням людських постатей і подій за останні 20 років. Але його видано тільки в кількості 300 примірників, а через те ціна одного примірника 12 долярів.

Замовляти:

Mrs. ANNA KRAWCHUK
26 William Street
Maplewood, N. J. 07040, USA

ПРОЧИТАЄТЕ І ВСЕ ЗГАДАЄТЕ.

Збірка гумористичних оповідань

ОЛ. ЗОЗУЛІ

БЕЗ ЖАРТІВ

3.00 доляри з пересилкою.

Замовляти:

Mrs. H. [illegible]
19633 Angling Rd.
Livonia, Mich. 48152 USA

С. Воскрекасенко

САМ СЕБЕ ПЕРЕХИТРИВ

Приходить чоловік до лікаря:

— Я хворий...

— На що ж ви скаржитесь?

— Короткозорий...

— Я вам не вірю, — каже лікар,
Оглянувши пильніше чоловіка.
— Значить, не вірите в мою біду?...
Так я вам зараз доведу!
Ви бачите отой гвіздок в стіні?
А я його не бачу аніні.

У В А Г А

Ще є невелика кількість книжок — збірки цікавих оповідань і фейлетонів з еміграційного і "старокрайового" життя. Збірка наз.

"КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ"

і коштує 5 долярів. Автор — Анатоль Юриняк.

Замовляти в адміністрації "Нових Днів".

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

Іван Бережний

УКРАЇНСЬКА МОВА

Початкова граматика української мови ч. 1 — Ціна $ 1.50

Цей підручник задовольнить потреби III-ї і IV-ої кляс наших приватних шкіл.

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 1

Фонетика й морфологія
Сьоме видання — Ціна $ 3.00

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 2

Синтакса
Третє видання — Ціна $ 2.50

Замовляти в "Нових днях".

Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
If not delivered please return to:
NOWI DNI
28 Northcliffe Blvd.
TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3H1

УКРАЇНСЬКА КНИГА В ТОРОНТО

оголошує

НОВІ ПЛАСТИНКИ ТА КНИГИ З УКРАЇНИ

Бекбаулов У. ТАРАС НА АРАЛІ. Повість. "Дніпро", Київ 1975, стор. 351. $ 2.25
Повість розповідає про заслання і солдатські роки на Аралі видатного українського поета Тараса Шевченка. Переклав з каракалпацької С. Тельнюк.

Гнатюк М. П. УКРАЇНСЬКА ПОЕМА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 19 ст. "Вища школа", Київ 1975, стор. 167. 2.35
В книзі приділяється велика увага проблемі розвитку жанру. Проаналізовано такі поематичні шедеври, як "Енеїда" І. Котляревського, "Гайдамаки", "Сон", "Неофіти", "Марія" Т. Шевченка та ін.

О. Овдієнко. КНИЖКОВЕ МИСТЕЦТВО на Україні" (1917-1974). "Вища школа", Львів 1974. 6.50
Альбом великого формату, з кольоровими та чорно-білими фотографіями, де представлено кращі зразки художнього оформлення та ілюстрування українських видань. У вступній статті розповідається про розвиток мистецтва книги на Україні, а також коротко проаналізовано творчість відомих художніх книг.

НАЙМИТСЬКІ ТА ЗАРОБІТЧАНСЬКІ ПІСНІ. З серії "Українська народна творчість", "Наукова Думка", Київ 1975, стор. 515. 5.25
Книга охоплює текстовий і музичний матеріял з усіх українських земель. Значна частина творів друкується на основі рукописних джерел та сучасних записів.

НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНСЬКОЇ РСР. 1973. Статистичний щорічник. "Видавництво політичної літератури", Київ 1974, стор. 566. 7.25

ОРФОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. 114.000 слів. "Наукова Думка", Київ 1975, стор. 856. 4.95

Паламарчук М. М. ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ РСР. "Радянська школа", Київ 1975, стор. 306. 2.95

РЕКРУТСЬКІ ТА СОЛДАТСЬКІ ПІСНІ. З серії "Українська народна творчість", "Наукова Думка", Київ 1974, стор. 561. 4.85

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. В обробці для вокальних ансамблів у супроводі бандур. "Музична Україна", Київ 1975, стор. 75. 1.40

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. З репертуару ЗОЇ ГАЙДАЙ. "Музична Україна", Київ 1975, стор. 66. 2.55
Містить 22 народні пісні: Подоляночка, Ой мав я чорні брови, Ой гаю, мій гаю, Коли мати не била, Ою чия ти, дівчинонько та інші.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. З репертуару ЗОЇ ХРИСТИЧ. "Музична Україна", Київ 1975, стор. 63. 2 35
Містить 20 народних пісень: Ой не світи місяченьку, Ой казала мені мати, Гандзя, Ти до мене не ходи, Чом, чом не прийшов та інші.

ЯК ЗАЧУЮ КОЛОМИЙКУ. Збірник. "Карпати", Ужгород 1975, стор. 189. 1.50
З серії "Коло гірської ватри". Збірник містить коломийки — найпопулярніший пісенний жанр населення Карпат.

Пишіть за списками книжок і пластинок.

Замовлення більше $15.00 крамниця оплачує за пересилку. Пошта за одну пластинку в Канаді 50¢, за кожну додаткову 20¢. В США 75¢, а за кожну додаткову — 25¢.
В Онтеріо просимо додавати 7% сейл текс.

УВАГА! До замовлення на $1.00 (одного доляра) просимо прислати 20 центів у Канаді і США на поштову оплату. Слід вказувати ім'я автора та назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario, Canada
Tel.: 532-8928